

ekmek ve gül

VE YİNELİYORUZ HEP BİR AĞIZDAN

Ölü insan zeytin ağacı dikemez

3

Bu hashtagde mücadele var: #8Mart

6

'Kadın', dizi ve yaşam...

19

EKMEK İSTİYORUZ, GÜL DE

Mavi kelebeklerin izinde...

Bağırınların çok sesi çıktığından, onlar çok sanmakta çoğunluk. Bu, en az susmak gerektiğini düşünmek kadar büyük bir yarınlığı işte. Hepimiz biliriz, sesi çok çıkanın her zaman haklı olmadığını. Ama hakkın da doğrunun da gerçeğin de alaşağı edildiği, tarihin yasalarının yerle bir edildiği karanlık bir çağın tam ortasındayız. Bu karanlık çağ savaşlar çağı...

Halkların süregiden yaşamlarının yerle bir edildiği, sürgün edildikleri yerlerdeki halkların da savaşa çekildikleri, iktidar hesaplarının adeta herkese mal edilerek yüceltilmeye çalışıldığı, bir tek adamın herkesin kaderini iki dudağı arasında teslim etmesi için her türlü düzeneğin kurulduğu, böyle bir karanlığın ortasında kadınların, çocukların yaşadıklarının, her gün karşı karşıya kaldıkları vahşetin büyük vahşet tablolarına fon yapıldığı bir savaşlar çağı...

Lakin, bu savaşın adını koymak bile suç!

Oysa doğanın yasası, gizlenenin, saklananın hep açığa çıkması, gerçeğin muhakkak ortaya serilmesi gerektiğini söyler...

Bosna'da 90'lı yıllarda 35 bini çocuk 312 bin kişinin öldüğü, 50 bin kadının tecavüze uğradığı, katledilenlerin derin çukurlara atıldığı, toplu mezarlar bulunamasın diye üstünün çevreye uygun bitki örtüsüyle kamufle edildiği, bir halka ölüm biçenlerin terziliklerini ince işçilikle örtmeye çalıştığı o korkunç savaşta hayatta kalmayı başaranlar, sevdiklerinin kemiğini bile bulamamanın insanı esirleştiren acısıyla yıllar yılı arayış içinde kalmışlardı. Katillerin toplu mezarlar bulunmasın diye gösterdikleri "yaratıcılık", doğanın yasasının hep yaşamdan yana olmak olduğunu gizleyecek kadar güçlü olamamıştı. Savaşı bir huşu içinde sürdürüp, insan öldürmeyi bir heves ve oyun haline getirenlerin hesap edemediği şey şuydu; Yaşamdır esas olan.

Bosna'da toplu mezarlar üzerinde açan kan çiçekleri, sadece o çiçeklerin etrafında yaşayabilen mavi kelebekleri toplamıştı etrafında. O toplu mezarda yatanların her birinin hak ettiği yaşam kadar mavi, her bir kişiyi seven insanın özlemi kadar çok kelebek, toplu mezarlar bulunamasın diye en ince teknikleri işleyenlerin hesaplarını bozarak toplanmıştı da toplanmıştı o mezarlar başında... Mavi kelebekler, hayatlarını sadece kan çiçeklerinin olduğu yerde sürdürebilirler. Kan çiçekleri ise ölümün

çok olduğu, ölünün doğayla buluşup hayatta yeniden karıştığı yerde hayat sürebilirdi ancak. Ve sevdiğinden haber alamayan, bir tek kemiğine umut bağlayanların yol göstericisi olmuştu kan çiçekleri ve etrafında binlerle hayat bulan mavi kelebekler... Bosna'da tam 300 toplu mezar, bu acı ama inanılmaz işbirliği sayesinde bulundu.

Ülkemiz, içine haklarımızın, heveslerimizin, mutluluğumuzun, korkmadan yaşama arzumuzun, geleceğe güvenle bakabilme isteğimizin, yarın ne olacağını bilme gayretimizin diri diri gömüldüğü bir toplu mezara dönüştürülüyor nicedir. Üstü de en ince tekniklerle, kimi zaman adına "milli birlik ve beraberlik" denilerek, kimi zaman "vatan savunması" denilerek, kimi zaman "teröristlerle mücadelede" denilerek, kimi zaman "emperyalist devletlere kafa tutan büyük güç olmak" denilerek örtülüyor. Dönüp bakınca her şey tam olması gerektiği gibi görünsün diye.

Dergimizin içindeki her bir yazı, içine geleceğe umutla bakma hevesimizin ve çabamızın gömülü olduğu o toplu mezarı bulup, ellerimizle kazıp, gömülü olduğu yerden çekip çıkarmak için takip edeceğimiz mavi kelebekler, kan çiçekleri gibi...

Kadınların birliğinin, mücadelesinin, dayanışmasının ve hasret kaldığı o ortak zafer havasının günü olan 8 Mart'a nasıl

birikerek, neleri biriktirerek varacağımızın anlatıları var içinde. Son 1 yıla mahallelerden ülkeye, ülkeden ülkelere dolaşarak, bizim memleketinde bir sokakta kendi halinde yaşayan bir kadının yaşamdan beklentilerinin, taleplerinin dünyanın taa öte bir noktasında başka bir kadınıkiyle nasıl keştiğini gösteren; bir kadının ayakta kalma mücadelesiyle başka bir ülkedeki kadınların mücadelesinin nasıl da ortak hedeflere yöneldiğini örnekleyerek anlatan yazılarımız, kitap tanıtımımız ve mektuplarımız var.

Her bir yazımız, bize ne kadar da çok olduğumuzu bir kez daha hatırlatıyor. Ve o çokluk duygusuna ne kadar da ihtiyacımız olduğunu...

Yaşamın ölüme, barışın savaşa, umudun korkuya, gerçeğin yalana hep galip geleceğini bilerek, kimin sesi çok çıkarsa çıksın yaşamdan, barıştan, umuttan, gerçekten yana olanların bir aradalığının esas değiştirici güç olduğunu görerek geçeceğimiz bu eşiklerden...

Sevgili Dilan Uğurlu'ya her daim dilimizde olan talebimizi renklere büründürdüğü için teşekkür ederiz.

ekmek ve gül

posta@ekmekvegul.net

İÇİNDEKİLER

Ölü insan zeytin ağacı dikemez!.....	3
Cevriye Aydın	
'Çocuklarımız ölecek, yetmedi tank tüfek de bizden'.....	4
Yasemin Öztürk	
Bu sözler savaşa hayır diyen tüm kadınlara ait.....	4
Hilal Kılıç	
Keşke takma adlar kullanmak zorunda kalmasaydık.....	4
Filiz Tali	
TARİH: Eleanor Marx.....	5
Müslime Karabatak	
Bu hashtagde mücadele var: #8Mart.....	6
Fulya Alikoç	
Mahalleye bak, memleketi gör!.....	8
Adile Doğan	
Çalışırken hangi haklarımızı kaybettik?.....	9
Yasemin Akpınar	
Sigorta patronun keyfine göre, sömürü en ala!.....	10
Elif Ekin Saitik	
Yemek+servis+sigorta.....	10
Av. Devrim Avcı	
Yönetici kadınların yeterliliği hedefte.....	11
Nuray Öztürk / Hatice Çoruk	
Gerçekleri görmemize engeller var.....	11
Nurdan Güner	
8 Mart'a giderken 10 sorun 10 talep.....	12
Feray Yağmur	
Kadınlar soruyor: Eğitim çıkmazında umut nerede?.....	14
SAĞLIK: Kadının Üreme(Me) Hakkı.....	15
Uzm. Dr. Senem Aslan	
Yolculuğu kolay olmayan kadınlar.....	16
Sezen Çilengir	
Kader'in çağırısı; Korkmayın!.....	18
Semra Çelik	
'Kadın', dizi ve yaşam.....	19
Gülüz Türk	
Neslihan büyük bir adım attı.....	20
Yıldız İnam	
Erzurum ya da Antalya... Farkımız yok aslında.....	20
Dilek Tunç	
Eşiği aşınca değişim başlıyor.....	21
Elif Yetigin	
Derneğimizi heyecanla açtık, hepimizi bekleriz.....	21
Akşam kaynayacak tencere 'der' olmaktan çıksın!.....	22
Reyhan Başaran	
Dedeyazı köyü kadınları köklerine sahip çıkıyor.....	22
Beyhan Bali	
MEKTUBUMUZ VAR.....	23
Aşkın belleğine kadınlar ortaktır.....	24
Gülcan Çetinkaya	

evrensel

Günlük EVRENSEL gazetesinin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: İsmail Cem Şimşek

Yönetim Yeri: Adres: Mehmet Akif

Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş

Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21

Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL

Tel: 0850 302 20 67

Fax: 0212 654 15 04

Dağıtım: Doğan Dağıtım AŞ

Baskı: SM Matbaacılık

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad.

Altay Sokak. No:10 (A Blok)

Yenibosna-Bahçelievler /

İSTANBUL

Tel: 0 212 654 94 18

Ölü insan zeytin ağacı dikemez!

Cevriye AYDIN

Çağımızın önemli yazarlarından Margaret Atwood, geçtiğimiz günlerde kaybettiğimiz yine bir başka dünyalı yazar Ursula K. Le Guin için şöyle diyor: “Le Guin her zaman şu aynı acil soruyu sorardı: Nasıl bir dünyada yaşamak istersin?”

Yaşadığımız dünyanın ne mene bir yer olduğunu biliyoruz da, sahi nasıl bir dünyada yaşamak isteriz? Bu soru, gelmiş geçmiş bütün zamanların en önemli, bugünün gerçekten de en acil sorusu. Çünkü, bu soruyu sormadıkça, yaşadıklarımızdan yakınmanın dünyanın somut gerçekliği karşısında pratik bir karşılığı yok!

Zira biz, nasıl bir dünyada yaşamak istediğimizi sorup yanıt vererek, bugün yaşadığımız dünyanın nasıl başka bir dünya olabileceğini anlatamazsak ne oluyor biliyor musunuz?

Gerçeği ters yüz edip, gözlerimizin içine baka baka yalan söylüyorlar!

E bu hiç yeni bir şey değil diyeceksiniz... Haklısınız, ama işin rengi değişti. Asker cenazeleri geliyor, daha çok yalana boğuluyoruz. Oysa gerçeği bilen, anlatan insanlara ve gerçeğin aydınlattığı tutumlara ihtiyacımız var.

ASIL SAVAŞ NEREDE?

Pendik'te bir kadın derneğinin açılışına davet edilen yerel belediye başkan yardımcısı kadın yönetici, ‘zeytin dalı’ adı verilen Afrin’e yönelik savaşın bir ‘savaş’ olmadığını ‘sınırlarımızı tehdit eden teröristlere karşı meşru bir müdafaa’ olduğunu anlatıyor, derneklerdeki kadınlara. Gayet barışçıl ve sıcak, insani dokunuşlarla, mütevazı bir üslupla, inançla ve coşkuyla anlatıyor... Sonrasında “ilçeye gelen şehit cenazesine

yetişmek

için” müsaade istiyor. Evet, cenaze ‘Afrin’de şehit düşmüş bir askerin cenazesidir, ama Afrin’de yaşanan ‘bir savaş değil’dir!

İktidarın ağzından bal damlayan yerel yöneticisi, bal gibi ‘savaş’ olan o savaşın, ‘savaş’ olmadığına ısrar ediyor. Hem de ‘şehit’ evlat, vergi, zam ve başka türlü faturalarla sömürünün ve savaşın bedelini ödemekten karnını doyuramayacak, çocuğunu okula gönderemeyecek kadar yoksullaşmış ve yoksunlaşmış kadınlara, zeytin dalı uzatmak kadar sevimli ve samimi bir tutumla anlatıyor.

Nasıl açıklayacağız, savaş gibi ölüm kusan bir gerçeğin, barışın simgesi olan ‘zeytin dalı’ adıyla ters yüz edilmiş bu sevimli, sıcak halini?

Nasıl izah edeceğiz bu atılan ‘zeytin dalı’yla ölen ve yaralanan sivillerin Afrin’de hastaneyi doldurduğunu, ‘zeytin dalı’ uzatırken ‘şehit’ olan askerlerin, evlatlarımızın her gün birinin, birkaçının cenazesinin geldiğini?

Sayılsız emekçiye, yoksula, ama ille de kadınlara yukarıdan televizyonlardan ve aşağıdan bizzat ulaşan bu adı ‘zeytin dalı’ olan savaş propagandası, bizim ulaşamadığımız ve aydınlatamadığımız her emekçi kadını savaşın sağlam bir dayanağı, savaştan güç alan iktidarın enerji kaynağı haline getiriyor.

Sadece iki tarafta savaşanlar değil, sadece siviller, çocuk, kadın, yaşlılar değil, her geçen gün, saat, dakika gerçekler de öldürülüyor. Sadece gazeteler ve televizyonlarla değil, iktidarın her düzeydeki savaş propagandasının ağzından çıkan sevimli, sıcak, içeriden konuşan mütevazı sözlerle...

Asıl savaşın nerelerde olduğunu ve kazanıldığını anlıyorsunuz.

Barış isteyen bizler için kıpırdasak yasak, itiraz etmek hapis; acımasız bir yok etme mekanizması çalışıp duruyor. Baskı mekanizmaları her birimizi adeta herhangi bir hayvan gibi kendi bedenimizin sınırlarına kadar çekilmeye zorluyor. “Bulursan ye, boşalt, uyu, iş bulursan çalış, üre, gerisine sakın karışma” diyor. Yaratığı toplumsal ortamın şiddeti hepimize... Bu şiddet

yukarıda konuşanların zehir zemberek, aşağıda insanlarla yüz yüze gelenlerin ise ağızlarından bal damlayan sevecenliği ve sıcaklığı içindeki savaş savunusu ile gerçekleşiyor.

Asıl savaş zihinleri tarumar ettikten sonra, Afrin’e değil Fizan’a da ‘zeytin dalı’ ile gider, “Bu bir savaş değil, meşru müdafaa” der, daha da öteye gider bu iş.

Asıl tahribat, asıl can çekişme, toplumsal değer yitimi zihinsel alanda oluyor. Bir savaş seferberliği ruhuyla zihinlerde her gün yeniden gerçeğin katli güncelleniyor. İnsanların vicdanlarının, toplumsal tepkilerini harekete geçiren insani ortak değerlerinin, diğer insan kardeşine karşı sorumluluk, yardım, merhamet, insaf, dayanışma gibi insani değer ve duygularının, ekonomik yıkım tehdidi ve siyasi yıldırma ile rehin alınmış olmasıdır, asıl tahribat...

Bu nedenle bir savaşın, barışın simgesi olan zeytin dalının, tarihsel anlamının tersine bir işlev yüklenerek sunulması, deformasyona uğratılmış zihinler için artık zurnanın son deliği. Burjuva politikasının, dinsel görünümü burjuva dünya görüşünün asıl ‘zafer’i olan bu ağır zihinsel tahribat üzerinden artık her ‘zafer’ kolayca kotarılabilir. Afrin’de sonuç alınmadan, Türkiye’de zafere ulaşılmış oluyor.

İNSANLIĞIN İLK ADRESİ

Bu bağlamda yazının başındaki soruya dönersek, “Nasıl bir dünyada yaşamak isteriz?”

Bu soruya cevap verirken, tahribatın görünmez hale getirdiği gerçeği çıplak haliyle tespit edelim.

Savaştan şu veya bu şekilde nemalanmayan herkes öncelikle savaştan kaçınarak dünyada yaşamak ister.

Çünkü, savaşın tek değilse de değişmez gerçeği o dur ki, savaş öldürür.

Ölü insan yiyemez, içemez, sevişemez, sinemaya, tiyatroya gidemez, sohbet edemez, ağız dolusu gülemez, hıçkırarak ağlayamaz, sevinemez, acı çekemez, yakınları ve sevdikleri için üzülemez, hayal kuramaz, büyüyemez, gelin, damat olamaz, çocuk sahibi olamaz, geleceği için çalışıp, mücadele edemez...

Ölü insan zeytin ağacı dikemez!

Ama biz insan kalanlar, ölümü değil, hayatı o kadar severiz ki, şairin dediği gibi yetmiş yaşımızda bile zeytin ağacı dikmek isteriz. İsteriz ki biz toprağa karıştıktan yüzyıllar sonra bile o zeytin ağacı geleceğin insanlarına barış şarkılarımızı iletсин.

Çünkü zeytin dalı, dünyadaki hayatın müjdecisidir, sağlığın, ölüme karşı direncin, binyıllara varan ömrü ile canlı yaşamın ve bunu sağlayan iklimin, barışın simgesidir.

Nuh’a ağzında zeytin dalı getiren güvercin müjdelemiştir, tufanla suya gömülmüş olan ufukta hâlâ yaşanacak bir yer ve o yerde zeytin ağacı olduğunu!

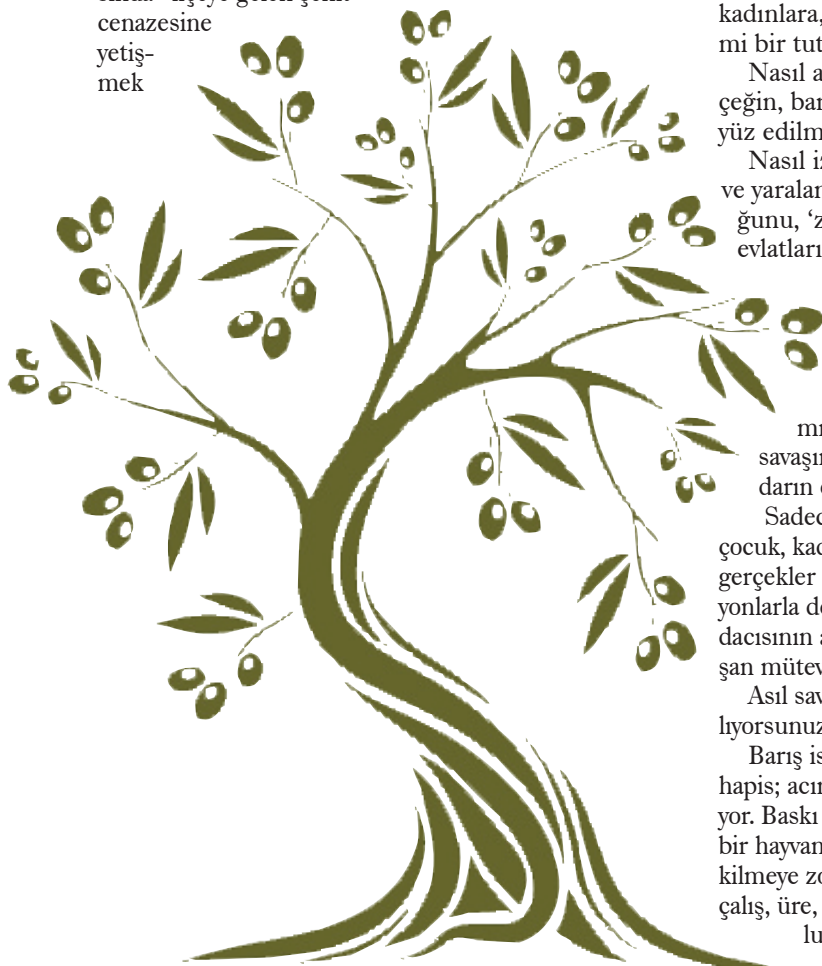
Yeryüzünde su altında kalmamış yaşayacak yer arayan Nuh’un torunları olarak, biz o zeytin ağacını ve onun dalını insanlığın ilk adresi sayarız.

Eğer, nasıl bir dünyada yaşamak istediğimizi, bu acil ve yaşamsal soruyu cevaplandırmak istersek, önce barışı istediğimizi anlatacağız, savaşın çıkmaz sokak olduğunu...

Aristofanes, Lysistrata adlı oyununda, eski Yunan’da kadınların uzun yıllar süren Peleponnez Savaşları sırasında, cinsel etkinlik grevi yaparak kocalarını barışa zorlamak yoluyla savaşı durduklarını anlatır.

Barışı anlatmanın ve mümkün kılmanın sayısız yolu vardır. Bunlardan biri her yere zeytin ağacı dikerek, bin yıllar sonrasının insanlarına barış selamı göndermektir.

Bir diğer yolu da zeytin dalını savaş sevencilerin elinden her şart altında almaktır!

‘Çocuklarımız ölecek, yetmedi tank tüfek de bizden’

Yasemin ÖZTÜRK
Sincan / Ankara

AKP'nin her zaman yüksek oy aldığı Sincan'da kadınlar, AKP'ye oy vermiş, desteklemiş de olsa, savaş politikalarına sandığı kadar destek vermiyor. Geçim derdinin giderek büyüdüğünü, gelecek kaygısının arttığını söyleyen kadınlar, Suriye'deki gelişmelerden tedirgin.

İki çocuk annesi, Ayla ev kadını. Oğlunun askerliğini getirmek için yüksek lisansa başvurduklarını belirterek, “Ortalık karışık. Bizim Suriye’de ne işimiz var? Ölen de öldüren de ana kuzusu. Ben çok üzülüyorum. Suriyeliler savaştan kaçıp bize sığındı. Herkesi birbirine düşman ettiler. Cenaze istemiyoruz, barış istiyoruz. Tedirginiz” diyor. AKP'nin kendilerini hayal kırıklığına uğrattığını söyleyen Ayla, “İş yok, çalışırsan asgari ücret, neye yetecek? Kendi ülkemizde barışı sağlayamadık, Suriye’de mi sağlanacak” diye soruyor. Bir kafede çalışan Aynur da AKP'ye oy vermiş. Gençlerin ve Türkiye'nin geleceğinden kaygılı olduğunu ifade ederek şöyle diyor: “Gençler işsiz, evde oturuyor. Benim iki çocuk üniversite mezunu, öğretimlik için atama bekliyorlar. Oğ-

lum askerliğini yaptı, oğlu askerde olanlara Allah sabır versin. Gençler savaşa değil, işe gitmeli.”

HALK GEÇİM DERDİNDE

15 Temmuz'da darbeye karşı AKP'ye destek verdiklerini söyleyen, ev kadını Perihan, şimdi ise hükümete öfkeli: “Bak onların çocuklarına, yedi sülalelerine yetecek servetleri var. Hazineyi bitirdiler. Her gün her şeye zam. Emekliye kırk lira, asgari ücrete iki yüz lira verdiler. Bugün markete gittim iki gün öncesine göre her şeye zam gelmiş. Şimdi bir de savaşa girdik. Çocuklarımız savaşta ölecek, yetmedi bizim vergilerimizden o savaşın

tanki tüfeği alınacak. Halk bu savaşı onaylamıyor. Halk geçim derdine düşmüş. Hem aç bırak, üstüne çocuklarımız savaşa gitsin. Hak mı bu!”

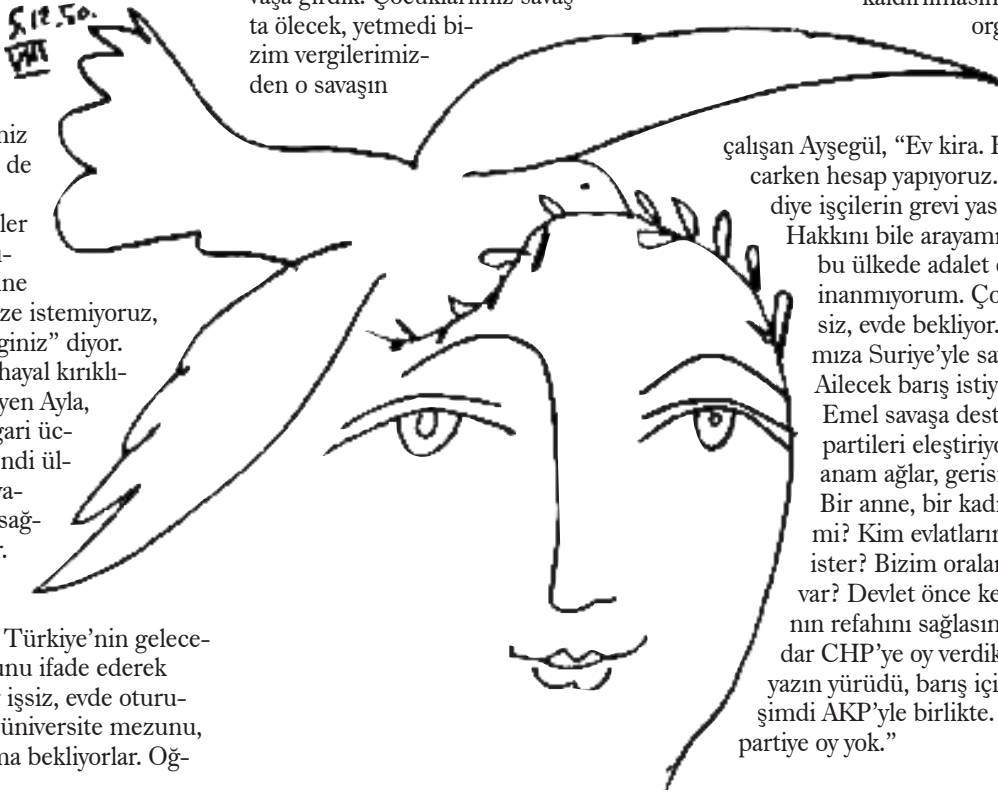
‘AİLECEK BARIŞ İSTİYORUZ’

Merve Siirtli, eşi ise Haymanalı Kürtlerden. “AKP iktidara geldiğinde çok sevinmiştik, barış olacak diye umutlanmıştık” diyor, “Ama düşündüğümüz gibi olmadı. Her şey daha kötüye gitti. İçerde yetmedi Ortadoğu’da da savaş. Biz barış istiyoruz.”

Ev eksensiz çalışan Ayşegül, OHAL'in kaldırılmasını istiyor. Eşim organize edilmiş fabrikasında asgari ücretle

çalışan Ayşegül, “Ev kira. Bir lirayı harcarken hesap yapıyoruz. OHAL var diye işçilerin grevi yasaklanmış.

Hakkını bile arıyamıyorsun. Artık bu ülkede adalet olduğuna inanmıyorum. Çocuklarımız işsiz, evde bekliyor. Bir de başımıza Suriye’yle savaş çıkardılar. Ailecek barış istiyoruz” diyor. Emel savaşa destek veren tüm partileri eleştiriyor. “Ağlarsa anam ağlar, gerisi yalan ağlar. Bir anne, bir kadın savaş ister mi? Kim evlatlarının ölmesini ister? Bizim oralarda ne işimiz var? Devlet önce kendi vatandaşının refahını sağlasın. Bugüne kadar CHP'ye oy verdik. Kılıçdaroğlu yazın yürüdü, barış için, adalet için, şimdi AKP'yle birlikte. Bizden hiçbir partiye oy yok.”

Keşke takma adlar kullanmak zorunda kalmasaydık

Filiz TALİ
Bursa

Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki Afrin'e yönelik başlattığı operasyonu, Panayır Mahallesi'nde yaşayan kadınlarla konuştuk. Barış ve huzur isteyen kadınlar, son günlerde barış isteyenlere yönelik baskı, gözaltı ve tutuklamalar nedeniyle gerçek isimlerinin kullanılmasından kaygı duydular. Görüşlerini mahlas isimlerle yansıtmak zorunda kaldığımız kadınlar, “Sadece bu bile barışa, demokrasiye, özgürlüğe olan ihtiyacımızı gösteriyor” dediler.

Özge: Ben asgari ücretle çalışan bir insanım, asgari ücrete bu sene yapılan zam hiçbir ihtiyacımızı karşılamadığı gibi maaş daha almadan bitiyor. Ekmek olmuş bir yirmi beş lira, gramı da küçüldü. İki erkek çocuğum var, onların geleceğiyle ilgili çok büyük kaygı duyuyorum. Ben canımı diş-

me takip bu zor koşullarda onları okutmaya çalışırken birileri kalkıyor savaşa istiyor. Savaş bizim için ekmeğimizin daha da küçültülmesi, geleceğimizin karartılması ve ölüm demek. Kendim ve çocuklarım için savaşa hayır diyorum.

Sevgüle: Etrafımda insanlar rahatça konuşmuyor. Savaşa karşılar aslında ama işlerini kaybetmemek için tarafmış gibi konuşuyorlar. Ben çocuklarıma iyi bir gelecek sağlamak için gece gündüz çalışayım, mesailerden çocuklarıma büyüdüğünü göremeyeyim, sonra birileri asla taraf olmadığım bir savaşa çocuklarımı benden almaya kalksın! Buna asla izin vermem. Bu biz işçilerin, halkların, kadınların değil; egemenlerin savaşı. Barış sen, ben için değil, herkes için iyidir.

Lale: Savaş genç insanların ölmesi, anaların yüreğinin yanması demektir. Mahallemizde Suriye'den gelen kadınların yaşadığı sıkıntıları görüyo-

ruz, yarın aynı sorunları bizim de yaşayacağımızı düşünüyorum. Buradan hükümete sesleniyorum; bir an önce bu yanlış politikalarından vazgeçmelerini istiyorum. Barış ve huzur içinde, kardeşçe bir arada yaşamak istiyoruz.

Gülizar: Bugünlere bakınca geçmiş yılları düşünürüm. Her gün bir kadın katliamının olduğu, tacizin, tecavüzün arttığı, çocuk yaşta evliliklerin çoğaldığı ve çocukların çocuk doğurduğu sabahlara gözümüzü açıyoruz. Yüz yıllardır barışı simgeleyen zeytin dalının şimdi savaşın simgesi olması akıl almaz bir durum. Güzel ülkemizin güzel çocuklarını 2019 seçimlerine kurban vermemeli, el ele verip barış sesini yükseltmeliyiz. Bir arada yaşamaktan başka şansımız yok. Özgürlük ve demokrasinin olduğu bir ülkede yaşasaydık sözlerimizi daha özgürce ifade eder, takma isimler kullanmak zorunda kalmazdık, en çok da bu nedenle barışa, demokrasiye özgürlüğe ihtiyacımız var.

Bu sözler savaşa hayır diyen tüm kadınlara ait

Hilal KILIÇ
Mamak / Ankara

Tuzluca'yı da, Afrin operasyonunu konuşmaya çalıştığımız kadınların düşüncelerinde öne çıkan korku ve üzüntü oldu. Yaşanabileceklerin en çok yoksulları ve kadınları etkileyeceğini biliyor, kaygı duyuyor, ancak bunu dile getirmekten çekiniyorlardı.

“Daha önce de böyle kahramanlık nidaları duyduk, ilk kez görmüyoruz bu tabloyu, sonunda onlarca gencecik insanın ölüm haberi geldi. Yaralı, ölü çocukların fotoğraflarını gördük. Savaş ne zaman huzur ve barış getirmiş” dedi kadınlardan biri.

Çekinen, düşüncelerini anlatırken kelimelerini özenle seçiyorlardı. “Söyleyecek çok şey var, bu kimin savaşı, ne için ölüyor bizim çocuklarımız, biz neden başka topraklarda hayatı bu hale getiriyoruz bilmiyorum. Ama korkuyorum; sosyal medya hesabımdan bir şey beğenmeye bile çekiniyorum...” ya da “Ben bir şey yazdıktan değil ama arkadaşlarım çok paylaşım yapıyorlar. Acaba onların paylaşımları yüzünden benim başıma da bir şey gelir mi” sözleri, memleket halinin özeti gibiydi.

Bir yıl önce savaştan kaçıp Türkiye'ye gelen Türkmen bir çocuk ise “Arkadaşlarım öldü, neden oldu bunlar bilmiyoruz, savaş bitince evimize gidecektik, bunun için bekliyoruz, ama bitmiyor, biz nasıl yaşayacağız” derken, savaşın çocuklara neler yaşattığını anlatıyordu.

‘BEN HALKLARIN KARDEŞİYİM’

Yaptığımız sohbetlerden, gündür dinlediğimiz haberlerden olsa gerek birkaç defa uykumdan gergin uyandım. Rüyalarımın birinde savaş Ankara'ya kadar gelmiş, okullar boşaltılmıştı. Bunu anlattığım birkaç arkadaşım da benzer rüyalar gördüklerini söyledi. Bu durum basit bir bilinçaltı olayı mı, yoksa savaşın yıkımının bizlerden uzak olamayacağını bilmemizden mi?

Bir de operasyonun adı tekrarlandıkça, zeytin dalının neden barışın simgesi olduğunu daha önce hiç düşünmediğimi fark ettim. İnternette bir hikaye dikkatimi çekti. Zeytin ağaçları 2 bin yıl kadar yaşarmış. Yani o upuzun ömrüne yüz binlerce savaş, bir o kadar kardeşlik hikayesi, krallıklar, yoksulluklar ve yıkımlar sığdırmış.

Bir rivayet göreyse İzmirli Homeros bir gün yorgun düşmüş ve dinlenmek için bir zeytin ağacının gölgesine uzanmış ve uyuyakalmış. Rüyasında ağaca “Senin sahibin kim?” diye sormuş. Zeytin ağacı Homeros'un kulağına eğilip şu sözleri fısıldamış: “Herkes aidim ve hiç kimseye ait değilim; sen gelmeden önce buradaydım ve sen gittikten sonra da burada olacağım, çünkü ben halkların kardeşiyim.”

Zeytin dalı öylesine ironik bir isim ki, zeytin ağacı bile yüzyıllar önce kendisi söylemiş toprakların herkesin ve hiç kimsenin olduğunu, halkların kardeşi olduğunu.

Başka hesaplar gönderken gencecik insanların tabutları başında kahramanlık, vatanseverlik nidaları atanlar, yoksulların evlerine ateş düşürenler zeytin ağacına kulak vermeli belli ki. Ve kadınlara, çocuklara da kulak vermeliler. Onca acıyı en derinden yaşayan, büyük acılara şahit olan kadınların söyledikleri bir tek onlara ait değil tüm kadınlara ait çünkü...

Marksizmin izinden...

Jenny Julia Eleanor Marx

Müslime KARABATAK

Işçi sınıfının sömürsü üzerine kurulmuş bir sistemin, yine onlar tarafından nasıl yıkılabileceğini bilimsel olarak öngören ve hayatını buna adanmış bir adam Karl Heinrich Marx. Bu yıl 200. doğum yılı olduğu için, onunla ve işçi sınıfına bıraktıklarıyla ilgili çok şey okuyacağız elbette. Marx'ın eserlerini ve yaşamını okurken, mücadelesinde ve yaşamında yer alan dört kadın da karşımıza çıkacak.

Engels'ten sonra Marx'ın ilk okuru, eleştirmeni ve en büyük destekçisi ve Marx'ın el yazmalarında ve mektuplarında ona yardımcı olan eşi Jenny... Demokrat Fransız gazetesi 'La Marseillaise'de dönemin en önemli meselelerinden olan İrlandalı Fenier'ler hakkında 'J. Williams' adıyla makaleler yazan büyük kızları Jenny Caroline... Babasının Engels ile birlikte yazdığı Komünist Parti Manifestosu'nu Fransızca çevirisini yapan ve Fransa sosyalistleri arasında yer alan Jenny Laura... Ve en küçükleri, İngiliz işçi sınıfının örgütleyicilerinden, babasının yazılı mirasını Engels'in yanı sıra teslim ettiği Jenny Julia Eleanor... Anne Jenny ve kızlarının hepsinin yaşamı ayrı ayrı yazıların konusu olabilir, biz bu yazıda Jenny'lerin en küçüğü Eleanor'un hayatına bakalacağız.

'KADIN SORUNU: BİR SOSYALİSTİN BAKIŞ AÇISINDAN'

Eleanor, ailesinin ona taktığı isimle Tussey, İngiltere'deki sürgün yıllarında 16 Ocak 1855'te doğdu. Eleanor'un bebeklik ve çocukluğu Marx'ın ünlü yapıtı Kapital'in yazılma dönemine denk geldi. Marxların evi politikacıların, şair ve yazarların uğrak yeri olduğundan, Eleanor daha küçük yaşta politika, edebiyat ve sanatla ilgilenmeye başladı. Büyüdükçe o da annesi ve abaları gibi yapıtları için babasına kaynaklar buluyor, çevirmenlik ve editörlük yapıyordu. İngilizcenin yanı sıra Fransızca ve Almancayı da çok iyi bilen Eleanor, yaptığı edebi ve politik çevirilerle kendinden söz ettiriyordu. Babasının Ücret, Fiyat ve Kâr kitabını basıma hazırlayan da oydu; Henrik Ibsen'in Denizden Gelen Kadın oyununu ve Gustave Flaubert'in Madame Bovary'sini İngilizceye kazandıran da.

Kadınların oy verme, okula gitme, dava açma gibi haklarının olmadığı, ama işçi olarak fabrikalarda çalışabildikleri bir dönemdi. Eleanor, kadınların yaşadığı koşulları, ayrımcılığı, eşitsizliği o koşulları oluşturan ekonomik sistemden bağımsız ele alanları "Kadın sorununu her şeyden önce çözmek isteyenler, sanki vücudu genel olarak incelemeden lokal tedavi uygulayan bir doktor gibiler" diye eleştiriyor 1886'da yazdığı 'Kadın Sorunu: Bir Sos-

yalistin Bakış Açısından' makalesinde ve özetle şöyle devam ediyor: "Aslında gerçek şu; kadınlar da işçi sınıfı gibi eziliyor. İşçilerin, aylıkların örgütlü zulmünün köleleri oldukları gibi, kadınlar da erkeklerin örgütlü zulmünün köleleri. Bizim şunu anlamamız gerekiyor; toplumun şu

anki durumunda zorluklara, sorunlara hiçbir çözüm yok. Kadınlar da üretkenler gibi kendi kurtuluşlarının öznesi olmalı. Elbette kadınlar erkekler içerisinden kendilerine müttefikler bulabilir, tıpkı işçilerin filozoflar, sanatçılar ve şairlerle ittifak kurduğu gibi ama ne kadınlar erkeklerden medet ummalı, ne de işçiler orta sınıftan.

Kadınların doğası gereği güçsüz olduğunu, doğal yerlerinin evleri olduğunu savunanlar, patronların sırf ücretleri düşürmek için onları evlerinden çıkarıp işe aldığını unutuyorlar. İşte orada sadece kapitalist üretimin doğası konuşuyor. İşçilerin haklarının patronlar tarafından zorla el konulduğu gibi, kadınların ekonomik pozisyonları da tamamen erkeklerle bağlı. Hala çocuklar erkeklerin velayetinde, kadınların boşanma hakları yok, kaç çocuk doğuracaklarına karar verme hakları yok."

Kapitalizm koşullarında kadınların durumunu ortaya koyan Eleanor, makalenin sonuna şunu soruyor: Peki ya sosyalizme geçince ne olacak? "Şimdiden kesin olduğunu söyleyebileceğimiz birkaç şey var, gerisi toplumun gelişimine göre şekillenecek. Açıkça herkes için eşitlik olacak, hiçbir cinsiyet ayrımı olmadan. Kadın bağımsız olacak, eğitim ve iş fırsatı olacak. Tıpkı erkek gibi o da sağlığı yerinde olduğu takdirde günde bir iki saatini toplumun, yani kendisinin, ihtiyaçlarına göre toplumsal çalışmaya ayıracak. Geri kalan vaktini sanat, bilim, öğretim veya yazma ya da sadece eğlenmek için ayırabilecek. Fuhuş, onu yaratan ve zorunlu kılan ekonomik koşullar gibi ortadan kaldırılacak."

Babasının yakın mücadele yoldaşı, refakatçisi, başta Wilhelm Liebknecht olmak üzere dönemin devrimci önderleriyle yazışan, çeşitli yayın organlarına düzenli yazılar yazan Eleanor'un özel yaşamı, politik ve sendikal yaşamı kadar parlak olmadı. Karl Marx'ın ölümünden sonra, on beş yıl boyunca yaşamını paylaştığı Edward Aveling ne yazık ki bir düzenbazdı. Aveling, söylenmeye göre parası için evli kaldığı karısı ölünce, Eleanor'dan gizli olarak, ismini değiştirip bir başka bir kadınla evlendiği ortaya çıktı. Bu olay Eleanor'u derinden sarstı ve kısa süre sonra 43 yaşındayken, 31 Mart 1898'de hayatına son verdi.

KADIN İŞÇİLERİN ÖRGÜTLENMESİ İÇİN...

ELEANOR Marx'ın hayatı sadece kitaplar ve çevirilerle sınırlı kalmadı. O, ustaları Marx ve Engels'den öğrendiklerini pratikte de uyguluyordu. Londra'daki birçok işçi eyleminin örgütleyicileri arasındaydı; gaz işçilerinin grevi, Bryant and May kibritçi kızlar grevi, cam üfleyicilerinin grevi, liman işçilerinin grevi... 1889 1 Mayıs'ında kürsüden 100 bin işçiye, sosyalistlerin önündeki en acil görevin sekiz saatlik iş günü olduğunu açıklıyordu.

Bu grevlerden biri de Silvertown grevi. Silvertown, adını S. W. Silver and Co lastik fabrikasından alan bir sanayi bölgesi. 19 ve 20. yüzyılda çalışma ve yaşam koşulları berbattı. İşçilerin saatlerce çalıştığı mahzen gibi fabrikalardan Thames ırmağına kirli atıklar dökülüyor, yaşam alanlarını da zehirliyordu. Burada ortalama yaşam süresi birçok yere göre çok daha düşüktü. 11 Eylül 1889'a gelindiğinde öncesinde gerçekleşen diğer grevlerin ve sosyalistlerin etkisiyle Silvertown'daki işçiler örgütlenip greve çıkmıştı. Daha birkaç ay önce gaz işçilerinin mücadeleleriyle kurulan Ulusal Gaz İşçileri ve Genel İşçi Sendikası'nın (NUG&GL) bütçesi olmasa bile başta genç kadınlar olmak üzere işçiler sokak sokak gezerek grev için fon topluyordu. Özellikle bir sene önceki kibritçi kızların grevi, o zamanlar sendikalarda pek kabul görmeyen kadın işçilerin örgütlenmesinin önünü açmıştı. Silvertown'da da çalışanların yüzde 13'ü kadındı ve burada Eleanor'un öncülüğünde NUG&GL'nin ilk kadın kolu kuruldu. Daha sonra kibrit fabrikası işçileri de bu sendikaya katıldı.

Bu hashtagde mücadele var: #8Mart

Fulya ALIKOÇ

Dünya Ekonomik Forumu'nun her yıl kadınların eğitim, ekonomi, sağlık ve siyaset alanındaki konumlarını baz alarak hazırlayıp yayınladığı Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu 2017

göstergeleri dünya ölçeğinde son 10 yılda cinsiyetler arasındaki ücret uçurumunun korkunç derecede açıldığını gösteriyor. Kadınlar geçen yıllara göre eğitim ve sağlık hizmetlerine daha zor erişiyor. 144 ülke arasında 131. sırada olan Türkiye'nin hali ise hal değil; daha kötü durumdaki ülkeler ya bölgesel ya da iç savaş yaşayan Ortadoğu

ve Afrika ülkeleri.

Geçen yıl birçok ülkedeki 8 Mart eylemlerinde kadına yönelik şiddete ve kadın düşmanı politikalara karşı büyüyen öfkenin patlamasına tanıklık etmiştik. Peki, geçen yılki uluslararası eylemlilik halinden bu yıla kadın mücadeleleri ne durumda, gündemler neler?

ŞİDDET: EKSİLMİYEN MÜCADELE GÜNDEMİMİZ

TÜM dünyadaki kadınların ortak derdi şiddet. Şiddete karşı bir direnişin yaşanmadığı ülke neredeyse yok.

■ Latin Amerika ülkelerindeki kadınların ajandasından hiç düşmeyen şiddet gündemi 2016'da başlayan #NiUnaMenos (Bir Kişi Eksilmeyeceğiz) hareketine duyulan ihtiyaç da sürekli kılıyor. Şimdiye dek hareketin merkezi rolünü üstlenen Arjantin'in yanı sıra kadına yönelik şiddette dünya üçüncüsü olan Peru'da sosyal medyada "I march on #12A because..." (12 Ağustos'ta yürüyorum çünkü...) etiketiyle örgütlenen 50 bin kadın 8 kentte yürüyüş yaptı. Yürüyüş hükümet yetkililerince bile "tarihi bir olay" olarak nitelendiriliyor.

■ Diktatörlük zamanından kalma kürtaj yasağının mücadele sonucunda nihayet esnetildiği Şili'de üniversite öğrencilerinin, üniversite personelinin artan cinsel saldırılarına yönelik protestoları genç kadınların şiddetle mücadelede kararlılığını gösteriyor.

■ Kürtaj hakkının güncel bir talep olmaya devam ettiği Brezilya'da Topraksızlar hareketinden kadınlar, 69 kadına tecavüz ettiği için hüküm giyen, 18 portakal çiftliğine sahip bir doktorun çiftliğini işgal etti. Bu, tarım reformu mücadelesi ile kadına yönelik şiddetle mücadelenin birleştirilmesinin örneklerinden biri.

■ Özellikle çetelerin işlediği kadın cinayetleriyle sık sık gündeme gelen Meksika'da 19 yaşındaki Mara Castilla'nın öldürülmesiyle sokaklara dökülen kadınların öfkesi, cinayetlere karşı önlem almayan hükü-

mete yönelmiş durumda.

■ Şiddet döngüsünün birikerek genç bir kadının öldürülmesiyle infial yarattığı bir diğer ülke de Güney Afrika. Mayıs ayında 22 yaşındaki Karabo Mokoena sevgilisi tarafından işkence gördükten sonra vahşice öldürülmüş, bedeni bir arazide gömülü bulunmuştu. Kadın cinayeti oranının dünya ortalamasının 5 katı olduğu ve her yıl 40 bin tecavüz vakasının kaydedildiği Güney Afrika'da binlerce kadın harekete geçti; kadınlar #MenAreTrash (Erkekler İşe Yaramaz) hashtagiyle sosyal medyada ölümden döndükleri cinsel ve fiziksel şiddet deneyimlerini paylaşarak kampanya yürüttü, sokaklara döküldüler. Erkekler de #NotInMyName (Benim Adıma Değil) hashtagiyle örgütlenerek ellerinde öldürülen kadınların isimlerini taşıdıkları bir yürüyüşle artan kadın cinayetlerini protesto etti.

■ Tunus'ta ülke tarihinde ilk defa kadına yönelik her türlü şiddet suç sayan bir yasa onaylandı. Birçok kadın örgütünün mücadelesi ile temmuz ayında geçen yasa kadınlar için bir zafer, toplum içinse "kültürel reform" olarak algılandı. Cihadist örgütlere katılımın en yüksek olduğu ülkelerden biri olan Tunus'ta, kadınlar her fırsatta dini-ideolojik radikalleşmeyle kadına yönelik şiddet arasındaki bağlara dikkat çekiyor, laiklik mücadelesi ve kadına yönelik şiddetle mücadele iç içe geçiyor.

Rehin işçiler, çeyiz parası için karşılıksız çalışma: BUNUN ADI KÖLELİK!

ÜRETİM alanında ucuz, kolay alınıp çıkarılabilir emek rezervi olarak kadın ve çocuk işçilerin yoğunlaştığı tekstil, hazır giyim ve tarım sektörlerinde çalışma koşullarının klasik anlamda köleliğe çok yakınlaştığı bir dönem yaşanıyor. Bazı Latin Amerika ülkeleriyle, özellikle Hindistan, Bangladeş, Myanmar (Burma), Tayland, Kamboçya gibi Asya ülkelerinde evlerden fabrikalara uzanan üretim bandı boyunca zora dayalı ve borç karşılığı çalıştırma gibi kölelik koşullarına rastlamak mümkün. İşçilerin çocuklarının rehin alınarak üretimin devamlılığının sağlanması, genç kızların evlenecekleri erkeğin ailesine verilecek çeyiz parasını biriktirmeleri için 3-4 yıl boyunca karşılıksız çalıştırılması, işyerinde hapsetme şeklinde cezalandırmalar yaşanan en uç örnekler. Uzun saatler nefes aldırılmadan çalışan kadınlar arasında kronik hastalıkların yanı sıra düşük oldukça yaygın. Kadınların birçoğu ya işten atılma tehdidi ya da aşağılanma korkusuyla hamile olduklarını saklıyor, çünkü hamilelik fiziki ya da sözlü taciz sebebi olabiliyor. Buna karşılık kadın işçilerin direnişleri genel olarak ücretle ve iş güvencesiyle alakalı, son derece spontan ve kendiliğinden, plansız ve örgütsüz, dolayısıyla patron karşısında pazarlık gücünden yoksun kısa süreli eylemler şeklinde gerçekleşiyor.

KAMUDA YIKIMA KARŞI KADIN EMEKÇİLER HER YERDE DİRENİŞTE

KAMU sektöründe özellikle sağlık, bakım ve eğitim hizmetlerinde çalışan kadınların genel olarak ücret artışı, cinsiyetler arası ücret eşitliği ve kalıcı kadro talepleri, bazı ülkelerdeki sınıf mücadelesinin ve kadın hareketinin gündemini oluşturuyor.

■ Hindistan'da kamu hastanelerinde çalışan hemşireler ile hükümet arasındaki görüşmelerde ücret artışı konusunda sonuç alınamayınca 2017 Martında başlayan grev sürüyor. Bu grevin etkisiyle, özel hastanelerde çalışan hemşireler de hastane yönetiminin belirlenen asgari ücret kuralına uymadığını, sağlık emekçisi kadınların sürekli stajyer olarak gösterilip düşük ücretlerle çalıştırıldığını belirterek grev kararı aldı, ama grevleri engellendi. Kent-köy uçurumunun devasa olduğu Hindistan'da kırsal bölgelerde hizmet veren anganwadi'lerdeki bakım işçisi kadınların grev ve mitingleri eyaletlere yayıldı. Kadınların doğum öncesi ve sonrası eğitimi, yeni doğanın hayatta kalması, sağlığı ve beslenmesini yakından takip etmek gibi hayati sorumluluğu olan ama geçici işçilik yaptırılan anganwadi çalışanı kadınlar, işten atılmaları ve hükümetin söz verdiği ücretleri ödememesi üzerine eylül ayından bu yana birçok eyalette greve çıkıyor ve kitlesel yürüyüşler örgütüyor. Emeklilik ve kalıcı kadro talep eden kadınlar için açlık grevi de eylem yöntemlerinden biri. Madhya Pradesh eyaletinde ise kadın sözleşmeli öğretmenler, eşit ücret talebiyle çıkılan grevde saç kestirme eylemi yaptı.

■ Kenya'da 5 ay boyunca ücret talebiyle greve giden hemşireler kısmi kazanımlar elde etti; mücadelenin öncüsü kadınların işten atılması buna gölge düşürse de 20 bin hemşireyi kapsayan bir anlaşmaya varılması gelecek için önemli bir deneyim

biraktı.

■ Avustralya da çocuk bakım hizmetlerinde çalışan emekçi kadınların grev ve eylemlerine sahne oldu. Kadınlar okul öncesi ve erken çocukluk süresince bakım hizmeti verenlerin yüzde 89'unu oluştururken, bu alanda çalışan erkekler kadınlardan yüzde 32 daha yüksek ücret alıyor. Bakım emekçisi 3000 kadın, verilen ücretin karşılığı mesai süresi olan 15.20'de iş durdurdu.

■ İngiltere'de reel ücretlerde yaşanan yüzde 14'lük erime yüzünden sürekli eylem halinde olan sağlık emekçilerinin büyük bir kısmını hemşire kadınlar oluşturuyor. Fransa'da yaşlı bakımevlerinde yaşanması beklenen işten atılmaları karşı bakım emekçisi kadınlar eylemler düzenliyor. Yunanistan'da sağlık hizmetlerindeki "tasarruf tedbirlerine" karşı hükümeti hedefine koyan hemşirelerin grev ve eylemleri de bu tabloya katıldığında, henüz birlik olmasa da, neredeyse uluslararası bir sağlık-bakım emekçileri hareketinden bahsetmek mümkün. Elbette bu, neo liberal yıkım politikalarının, en temel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesinin ya da taşeronlaştırılmasının kaçınılmaz sonucu olarak karşımıza çıkıyor.

■ Cinsiyet Uçurumu Raporu'na göre son 9 yıldır cinsiyet eşitliğinin en ileri olduğu 323 bin nüfuslu İzlanda'da kadınların 42 yıllık mücadelesi nihai bir kazanımla sonuç verdi ve cinsiyetler arası ücret eşitsizliği resmen yasaklandı. Şüphesiz ki bu kazanımın, İzlanda'daki kadın hareketini güçlendirici etkisinin yanı sıra emekçiler arasındaki birliği pekiştirici sonuçlarını da gözlemlemek mümkün olacak.

ALIN SİZE GERÇEK KİMLİK MÜCADELESİ!

ÖZELLİKLE 90'lı ve 2000'li yıllarda birçok halk hareketi "kimlik" kavramının liberal bozuşturmasının kurbanı oldu. Kadın mücadelesini de bunlardan biri olarak görmek mümkün. Afganistan'daki kadınların eşitlik mücadelesinin birincil talebiyse "Alın size gerçek bir kimlik mücadelesi!" dedirtiyor. Afganistanlı kadınlar, 1996-2001 yılları arasında hüküm süren Taliban rejimi ve 11 Eylül saldırısıyla başlayan ve ancak 2014'te sona eren Amerikan işgalinden sonra belki de ilk defa seslerini duyurabildikleri bir kampanya başlattılar ve olabilecek en basit şeyi talep ettiler. Topluluk içerisinde falancanın annesi, karısı, ablası ya da kızı olarak değil de kendi isimleriyle çağrılmayı, doğum belgelerinde ve mezar taşlarında kendi isimlerinin yazılmasını, yani adlarını talep ediyorlar. Kadınların sokağa çıkarak protesto eylemleri örgütlemesinin mümkün olmadığı ülkede #WhereIsMyName (Benim Adım Nerede) etiketiyle sosyal medya ile sınırlı kalan kampanya Afganistan'ın "yerli ve milli" değerlerine aykırı bulunarak hedef gösterildi, ama destek büyüktü.

Yeni yıla halk ayaklanmasıyla giren İran'da da kadınların hazirandan beri başörtüsü zorunluluğuna karşı yürüttükleri Beyaz Çarşamba kampanyası, eşit statü ve yurttaşlık mücadelesinin bir diğer örneği. Kadınlar, tutuklanmak pahasına, giydikleri beyaz başörtülerini halka açık yerlerde çıkarmaya devam ediyor.

DÜNYANIN DEVİNİM HALİ NE GÖSTERİYOR?

DÜNYA ölçeğindeki tüm bu gelişmelerin elbette bize sunduğu birtakım sonuçlar var. Gelişen iletişim teknolojisi kadınların uluslararası mücadelesinde önemli bir rol oynuyor. En izole olmuş, en basıkıcı koşullar altında yaşayan kadınlar için dahi bir dayanışma, güç bulma aracı olabiliyor. Ya da koşulların daha elverişli olduğu yerlerde kadınlar eylem örgütleyebiliyor; gerçek bir eylemin yerine konulamayacağı gibi hashtag'siz ifade edilen bir eyleme rastlamak da pek mümkün görünmüyor. İkincisi, kadınların uluslararası dayanışma ve mücadele gündemlerinin başında şiddet uzunca bir süre daha olmaya devam edecek ve "işyerinde taciz" ve buna karşı mücadele artık eskisinden daha görünür ve spesifik bir konu olarak masada duruyor; ve o kadın işçiler o masaya işçi sınıfı örgütlerini de oturtmak zorunda. Üçüncü bir sonuç ya da belki bir başlangıç noktası ise işçi kadınların artan mücadele eğilimi; kadınlar kısıtlı da olsa kolektif emek sürecinin kolaylaştırıldığı kolektif eylem olanaklarını kullanmaktan geri durmuyorlar.

TRUMP'LA BİR YIL, 'BEN DE' DİYEN KADINLAR...

AMERİKA'daki kadın hareketinin gündemini Trump ve politikaları belirliyor demek yanıltıcı olmaz. Trump'ın ırkçı, göçmenlere, siyahlara ve LGBTİ bireylere yönelik nefret söylemlerine duyulan öfke, kadın düşmanı söylemlerine ve politikalarına karşı tepkiyle buluşacağı zemini kolayca buluyor. Öte yandan ekonomik politikalarda kadınları en olumsuz etkileyecek olan, zenginden daha düşük yoksuldan daha yüksek vergi alınmasını öngören vergi indirimi yasası olacak.

Belki de Trump'ın bizzat belirlemediği tek gündem ise Hollywood'daki Weinstein taciz skandalı ve peş peşe birçok ünlü aktrisin tacizci film yapımcısını teşhir etmesiyle başlayarak yayılan #MeToo (Ben De) kampanyası oldu. Birçok ülkede farklı sektörlere de yayılan kampanyanın en kayda değer yankılarından biri ise 700 bin tarım işçisi kadın adına Hollywoodlu aktrisler hitaben yazılan dayanışma mektubu oldu. "Biz del!" diyen tarım işçisi kadınların mektubu, aynı zamanda "Peki, ya ünlü olmayan hayatta kalanlar?" sorusunu gündeme attı. Şüphesiz ki bu soru, Amerika'daki kadın hareketinin zaman içinde çözmesi gerekecek sınıfsal izdüşümleri olan bir soru.

BİR 8 MART'TAN DIĞERİNE

Mahalleye bak, memleketi gör!

Adile DOĞAN

Esenyalı Kadın Dayanışma Derneği

Geçtiğimiz 8 Mart'tan bu yana bir yılda İstanbul'un en büyük ilçesinin en büyük mahallelerinden birinde, Pendik'in Esenyalı mahallesinde yaşadıklarımızı özetlemeye çalışacağım size. Niyetim; ülke tablosuna bir tek mahalleden bile baktığında, kadınların gündemine çok büyük dertler girdiğini, kadınların önemli deneyimler biriktirdiğini göstermek.

Bir buçuk yıldır OHAL'le yönetilen ülkede kadınların yaşamının kötüye gittiği bilinen bir gerçek. Birçok kız kardeşimiz erkek şiddetine kurban gitti ve kadınlar yine adalet bulamadılar. Çocuklar ve özellikle kız çocukları istismar edildi. Mahallemizde öz babasının tecavüzüne uğrayan kız çocuğu için açılan davada, mahkeme babaya "ev hapsi" verdi! Ancak biz bu adaletsizliğe karşı dayanışma gösterince babaya ceza verdiler. Ama aynı şey derneğimize gelen Nilay için söz konusu olamadı. Çünkü onu istismar eden dayısı çok "güçlüydü" ve bütün delilleri karartmıştı. Nilay'ı siz tanımazsınız, çünkü o "Aman sus, bunu kimse duymasın" diye tembih edilenlerden, henüz "Ne olursa olsun yaşadıklarımızı anlatacağım" gücünü bulamayanlardan.

Nurhan'ı bilirsiniz ama, hayatında yok yok. Her defasında evliliği kurtuluş olarak görmüş ama hepsinde de şiddet, tecavüz, yoksulluk yaşamış bir kadındı o. Çocukları için devlet yardımı verilecekti güya, ama ne hikmetse o destek bir türlü sağlanmıyordu. Yaşadıkları ne zaman görünür oldu peki? Tabii ki kadın dayanışmasıyla kamuoyu oluştuğunda...

Arkadaşımız işçi Saadet'in, gül gibi baktığı ama büyüdüğünü göremediği 17 yaşındaki Helin'in okul çıkışında, uzun zamandır kendisini taciz eden erkek tarafından katledilmesi hepimizi derinden yaraladı. Helin nezdinde kendi yaşamlarımızı savunmak için yine sokakları doldurduk. Polis bize

"Durun! Yürümeysin! Slogan atmayın!" dedikçe bizler haykırdık, "Kadınlar el ele sokağa" diye. Bizim yaşadığımız şiddet olağanüstüydü, OHAL dinleyecek halimiz kalmamıştı. Okul arkadaşları, mahalleden kadınlar hep bir ağızdan "Artık yeter" dedi.

Melisa şort giymesi bahane edilerek şiddete uğradı. Tabii ki kadınlar buna da sessiz kalmadı ve "Siz bizim ne giyeceğimize karışamazsınız" dedik. Melisa'nın davasında suçlu hak ettiği cezayı almamış olsa da kadınların dayanışması kazandı.

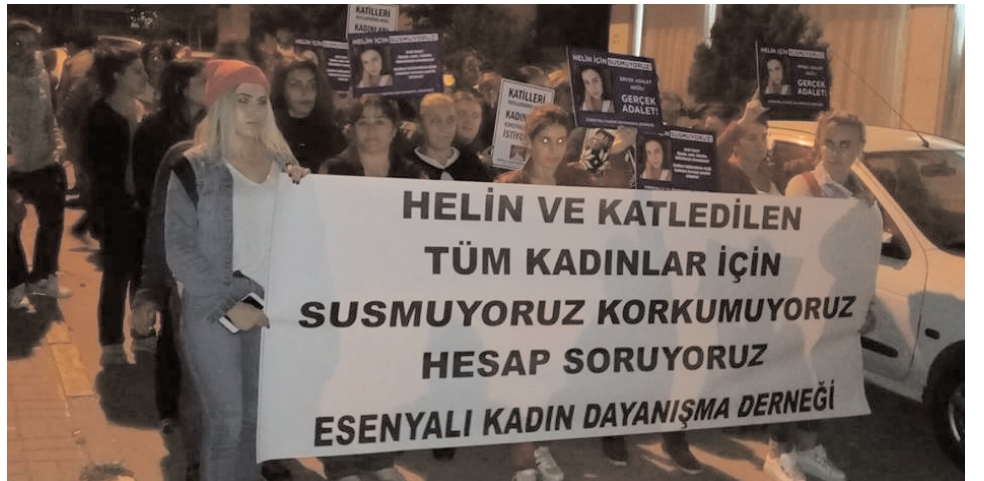
Melisa, Helin, Nurhan'ın yaşadıkları bizim yaşadığımız Pendik ilçesinden ülkenin gündemine girmiş olaylar. Ülke gündemine girmese de aslında kadınların ve çocukların nasıl bir cendereye itilmiş olduğunu her gün görüyoruz, yaşıyoruz, dayanışmamızla direnç noktaları oluşturmaya çalışıyoruz.

SAVAŞ, YAŞAMLARI DA PLANLARI DA BOZAR

Biz geçen yıldan bu yana neler yaşadık, neler yaptık diye böyle bir döküm çıkarınca "Peki, bu 8 Mart'ta kadınlara bu yaşananları değiştirme gücü verecek neler yapabiliriz?" diye tartıştık. Pek çok şey planladık. Şiddeti, adaletsizliği, ağırlaşan yaşam koşullarını, giderek kötüleşen çalışma koşullarını, gece vardiyalarının sırtımıza bindirdiği yükü ortaya serecek çalışmalar yapacağız.

Biz planlarımızı yaparken hükümet de kendi planlarını devreye sokuyordu. Afrin operasyonu savaşı tüm gündemlerin tepesine oturdu. Kadınlar hayatlarını etkileyen pek çok meselede ortaklaşabiliyorken söz konusu savaş olduğunda ciddi bir bölünme baş gösteriyordu. Bunda kadınların bu savaşın önündeki arkasındaki gerçeklere ulaşamaması da etkili. Oysa savaşın zaten ağır olan yaşam koşullarımızı daha da ağırlaştıracağını bilmiyor değiliz.

Bunları daha çok tartışmamız gereken bir 8 Mart süreci yaşayacağız. Çünkü kadınlar, savaş politikalarının yarattığı bölünmeden kurtulmadan ve yol açacağı sonuçları tartışmadan birlikte hareket edemezler. Bu nedenle barış, bu 8 Mart'ta en çok konuşacağımız konu olacak.

ÇALIŞMAYANLAR, ÇALIŞIP DA YAŞAYAMAYANLAR

ŞİDDETİN dışında bir de yoksulluk, işsizlik, çaresizlik var. 40 yaşın üzerinde olduğu için, kocası 'kıskaç' olduğu için, çocuklara bakacak kimse olmadığı için, bütün evin yükü sırtında olduğu için hayatı boyunca hiçbir işte çalışmamış kadınların gerçekleri var. Artık asgari ücret ile evin geçimini sağlanamadığından, ya da eşleri işten atıldığı için ya da çocuğunu İmam Hatip'e göndermek istemediği için özel okula vermek zorunda kalan kadınlar, "İşe ihtiyacım var" diye, her gün derneğimizin kapısını çalıyorlar.

Bir de çalışan kadınlar var. Bir işleri olduğu için kendilerini şanslı hisseden, ama aslında çok mutsuz ve çok yorgun olan kadınlar... Çünkü işleri gerçekten çok yorucu ve ağır. İki ya da üç vardiyalı çalışıyorlar. Mesai yapmazlarsa evi geçindiremiyorlar. "Mesailer çok uzun; bir kalmaya başladın mı senden hep kalmanı istiyorlar. İzin yok. Hastaneye gitmek ya da hastalanmak yok" diyorlar. Evli ve çocuklu kadınlar için hayat daha zor; onlara uyku bile yok! Eşyle aynı koşullarda çalışan bir işçi kadın, "İkimiz de vardiyalı çalışıyoruz. O her koşulda uyuyor, ben ise evdeki işleri bitirmeden oturamıyorum bile" diyor. Bütün bu zor koşullara rağmen iş güvencesi yok, kadınlar her an işten atılma korkusuyla karşı karşıya. Bu da yetmezmiş gibi bir de işyerinde uğradıkları taciz ve mobbing var.

İYİ ŞEYLER, DİRENÇLİ ŞEYLER

ELBETTE bu yıl iyi şeyler de oldu. Mesela; bir fabrikada sendikalarının kendilerinden habersiz yaptığı sözleşmeye itiraz edip iş durduran işçilerin yarısının kadın işçiler olması gibi. "Ben en sessiz işçiydim ama artık hak nasıl aranır bunu öğrendim" diyen işçi kadının artık hiçbir haksızlığa boyun eğmeyeceğini gösteren kararlı duruşu dikkat çekiciydi. Sendikalaşan bir kadın işçi, "Bir dakika bile makinenin başından ayrılamazken o koca makineyi üç gün durdurduk ve birlik olunca kimse kılıma bile dokunamadı" diyor.

Kadınların bu direngen tutumuna ve yaşadıkları pek çok hayati soruna rağmen 8 Mart geçen yıl kimi sendikaların gündeminde dahi yoktu. Kimi sendikalar kadınları salonlarda bir araya getirirken kimisi işçi kadınlara karanfil ya da şal dağıtmakla yetinmişti. Hepsinin ortak özelliği ise hiçbirinin kadınları sokağa ya da işyerinde bir eyleme çağırması idi. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününü anlamından koparan işlerle kadınların taleplerini görmezden geldiler. Kadın işçiler bu sene "Bizi keke böreğe mahkum etmeyin, yaşadıklarımızı gündem edecek işler yapalım" demek için daha cesaretlilerdi. Ama savaşın yarattığı bulanık hava belli ki bunu da zorlaştıracak.

Çalışırken hangi haklarımızı kaybettik?

Yasemin AKPINAR
Esenyel / İstanbul

Her sabah yeni bir zam haberiyle uyanıyoruz. Büyüdükçe büyüyen enflasyon sayesinde küçüldükçe küçülen asgari ücretle ay sonunu nasıl getireceğimizi kara düşünüyoruz. Ek gelir kazanmanın yollarını arıyoruz. Siz de etrafınızda 40 yaşın üzerinde, daha önce hiç çalışmamış ev kadınlarının iş aradığına şahit olmuştunuzdur. Kimi geçim sıkıntısından aile bütçesine katkı sağlamak için, kimi çocuğu meslek sahibi olsun diye verdiği özel okul taksitlerini ödemekte zorlandığı için iş aramak zorunda kalan yüzlerce kadın var. Cumhurbaşkanı, kadınlar çalıştığı için işsizliğin arttığını söylese de gerçek tam olarak öyle değil. Aslında kadın istihdamını arttırmak için çıkartılan yasalar kadınları daha güvencesiz ve esnek çalışmaya mahkum ediyor. Peki, biz kadınlar hangi haklarımızı kaybettik? Bu soruya ilk başta emeklilik ve kreş hakkımız cevabını verebiliriz. Kaybettiklerimizi, yaşadığı tüm zorluklara rağmen emekli olabilmemiş Gülten'in yaşamından kolaylıkla anlayabiliriz.

Gülten, 23 yaşındayken 1989'da askeriyenin Diki-

Geçim sıkıntısı artıyor. Siz de etrafınızda 40 yaşın üzerinde, daha önce hiç çalışmamış ev kadınlarının iş aradığına şahit olmuştunuzdur. Kadınlar çalışma yaşamına giriyor. Ama hangi koşullarda?

mevinde işe başlamış. O zaman çoğu Harb-İş Sendikasına üye 1000 işçi çalışıyormuş Dikimevinde ve sözleşmelerinde ücretsiz kreş hakkı varmış. Çalışma koşullarını şöyle anlatıyor Gülten: "90'lı yıllarda da çok baskı vardı ama buna rağmen iş güvencemiz vardı. O dönem sendikalar daha güçlüydü. Bu dönemdeki kadar güvencesiz bir çalışma ortamı yoktu. Hırsızlık ve diğer suçlar dışında keyfi bir şekilde seni işten çıkaramıyorlardı. İşçilerin tamamı emekli olana kadar Dikimevinde çalışmaya devam ediyordu. Bu dönemde bir KHK ile ya da siyasi görüşünden ötürü işten çıkarabiliyorlar. Biz ilk işe girdiğimizde Dikimevinin ücreti çok düşüktü. 90 lira ücretle işe girdim. O dönemde koalisyon hükümeti vardı. Yeni bir sözleşme imzalandı ve maaşımız 125 liraya yükseldi. Günde 8 saat çalışıyorduk. 2 yılda bir sözleşme yapıyorduk. Sosyal haklarımız oldukça iyiydi. Senede iki defa tam ikramiye alıyorduk. Servis, yemek, yıllık izin ve en önemlisi kreş hakkımız vardı. İlk işe başladığımda 500'ü kadın 1000 işçi çalışıyordu. Kadın işçilerin sayısı fazla olduğu için Dikimevinde kreş vardı. Kreş oldukça güzeldi, hemşire bile vardı. Üç bölüm halindeydi. 1 ve 3 yaşından, 7 yaşına kadar çocuklar kreşten yararlanabiliyordu. Çalışan sayısı 300'e düştüğünde sadece 3 yaşına kadar olan çocuklar kreşten yararlanabili. Üç çocuğunu da kreşte büyüten arkadaşlarımız vardı. Kreş hakkı çok önemli."

ŞANSLIYDIK, ÇÜNKÜ MÜCADELE EDİYORDUK

Bugün kadınlar için çalışma koşullarının giderek ağırlaştığını, sigortalı çalışma, kreş gibi bir çok haktan yararlanılmadığını söylüyor. "Ben kadınların istediklerinde, azimli olduklarında her şeyi yapabileceğine inanıyorum. İlk başta yapamayacağımı düşündüm ama çalışmaya devam ettim. 'Siz şanslıydınız' diyebilirsiniz. Evet şanslıydık çünkü haklarımız için mücadele ediyorduk. Bu dönemde kadınların çoğu sigortasız çalışmak zorunda. Sigortalı bir işe girenlerse işten atılma korkusuyla uğradığı haksızlığa ses çıkaramıyor. Bu dönemde var olan haklarımız için daha çok mücadele etmeliyiz" diyor.

HANGİ ANNEMİ ÇAĞIRAYIM?

GÜLTEN için kreş hakkının önemi kendi yaşadıklarından kaynaklanıyor aslında. Dikimevinde işe başladığında en küçüğü 1 yaşında üç çocuğu varmış. Yol uzak olduğu için çocuklarını işyerinin kreşine götürememiş. Çocuklarına yengesi, teyzeleri ve babaanneleri bakmış. Şöyle anlatıyor yaşadığı bir olayı Gülten, "Küçük oğlum okula başladığında öğretmen 'Annemi çağır' demiş. Oğlum 'Hangi annemi çağırayım' deyince öğretmen 'Senin kaç annen var' diye sormuş. Oğlum da 'İki annem var. Biri bana bakan annem, diğeri beni doğuran annem' demiş. İlk başta öğretmen, babası iki evli herhalde diye düşünmüş. Yengem okula gittiğinde açıklamış durumu, 'Annemi çalışıyor ona ben bakıyorum' demiş. Küçük oğlum hâlâ yengeme anne diyor. Ben üç çocuğumu da okula götüremedim. Hiçbirinde okula gidip çocuklarının durumuyla ilgili öğretmenleriyle görüşemedim. Çünkü işyerinden izin alamıyordum. İşyerinde ağıladığım günler oluyordu. Ustabaşından izin istiyordum 'Boş ver babaannesi, yengesi yanında' diyordu. Diğer kadınlardan da sadece çocuklarına bakacak kimsesi olmayanlara izin veriyorlardı. Kendi kendime 'Torunum olsun onun elini tutup okula götüreceğim' diyordum, o özlem içinde kalıyor insanın."

30 yıldan uzun zamandır Esenyeli'de yaşıyor Gülten, mahalleye taşındığında yol bile yokmuş doğru düzgün. Her gün işe gitmek için sabah 5.50'de yola çıkıp 1 saat sonra ancak Pendik'ten servise binebiliyormuş. "Haftanın iki günü servisi kaçıırıyordum. Esenyeli'dan Beşiktaş'a gitmek için araç bulmak zordu" diyor. İşe geç kaldığında arayıp ustabaşına haber veriyormuş: "Ustabaşı uygun görürse izinli yazıyorlardı. Ya da ceza veriyorlardı, bu da maaşından kesiliyordu. Ayda 4-5 defa işe geç kaldığında soruşturma açıyorlardı."

Atölyeye ilk gittiği gün işçilerin hızından makinelerin çıkardığı sesi duyduğunda korktuğunu ve "Ben nasıl yapacağım" dediğini ama 3 ay dolmadan diğer işçiler gibi hızlı çalışmaya başladığını anlatıyor. "Evdeki dikiş makinesini kullanabiliyordum ama hiç böyle bir makineye oturmamıştım" diyor.

Dikimevinde ilk gün yapılan sınavda arkadaşının yaşadıklarını ise gülerek anlatıyor: "Bizi sınav yaptılar. Bir arkadaşımıza 'Makinede horoz ne işe yarar' diye sorduklarında 'Tavuğu gagalamaya yarar' demiş. Makinenin ipliğini sağlayan horozun ne olduğunu bilmiyormuş."

Sigorta patronun keyfine göre, sömürü en ala!

Elif Ekin SALTIK
İstanbul

Sultangazi’de bir gıda fabrika-sında 5 yıldır çalışan işçi Emine ile evinde buluşuyoruz. Arkadaşım Mevhibe aracılığıyla ulaşıyorum Emine’ye, evleri yan yana. Çoluk, çocuk kalabalık ev. Emine’nin kardeşi Zeynep okullar tatil olunca Kavacık’tan ablasının yanına gelmiş çocuklarıyla. Emine ile sohbet etmeye başladığımızda o gün fabrikada yaşanan olayı anlatıyor hemen: “Fabrikada 3-4 aydır çalışan bir işçi kadının sigortası yapılmamış. Sigorta talebinde bulunan kadına patronun tavırlarını beğenmediği

için sigorta yapılmadığı söylenmiş. Kadının ‘Şikayet edeceğim sizi’ diye bağırınca patron hemen ‘Çıkışını verin’ demiş. Tabii kadın ağladı, bağımlık geçirdi. İki çocuğu var, çocuklarını komşusuna bırakıp işe geliyordu.”

Her türlü unlu mamül üreten bir fabrikada çalışıyor. İşçilerin çoğunun Suriyeli olduğunu söylüyor ve devam ediyor: “Kadınlar daha fazla ve genç kadınlar. Birçoğunun sigortası yok. İnsanları çok oyalıyorlar, 3-4-5 ay sigortalarını yapmıyorlar, işlerine geldiği gibi davranıyorlar.” Emine’nin sigortasını 5-6 ay sonra yapmışlar, o da Emine’nin “Sigorta yapmayacaksanız işten çıkarım” demesi üzerine. Çalışmaya yeni başladığında rahatsızlanmış fabri-

kada, bayılmış. Patron apar topar tanıdığı özel bir hastaneye götürüp tedavi ettirmiş. Hemşireler sigortası olmadığı için şikayet edebileceğimi söylemişler. Ancak Emine işini kaybetmek istememiş: “Ondan sonra anladım ben sigortanın ne kadar olduğunu. İşe ilk girdiğimde sigorta falan bilmiyordum, şimdi sigorta her şeyin önünde; çünkü benim güvencem. Geçenlerde de Suriyeli bir işçinin eli kesildi çok kötü. Patron aldı tanıdığı hastaneye götürdü, tedavi ettirdi. Bir de üç gün izin verdi. İşçi şimdi çalışmaya devam ediyor.”

‘A, SEN DE HEMEN SİGORTA İSTİYORSUN’

Emine’ye birlikte gittiğimiz Mevhibe de fabrikada iki gün çalışmış. Sigorta yapmadıkları için ayrılmış fabrikadan. Çalıştığı iki gün içinde başından geçenleri anlatıyor: “Çalışmaya başladığım gün yöneticilere ‘Sigorta ile ilgili evrak istemeyecek misiniz?’ diye sordum. Onlar da ‘Sana bir şey söylenmedi mi?’ dedi; gün boyunca bekledim. O gün bitti, Emine’ye sordum sessiz kaldı. Ertesi gün çay saatinde yönetime gidip yine sordum ve patronun şu cevabı aldım:

-Hemen sigorta yapmıyoruz. Bir bir hafta, bir ay vs. işçiyi deniyoruz.”
-Benim için bir gün bile değerli, nasıl bir hafa, bir ay?

-İşinize gelmezse çıkabilirsiniz!
Mevhibe de denildiği gibi yapmış: “Ben de yukarıya çıktım, biraz düşünüyüm, değerlendireyim diye. ‘Burada nasıl ilerliyor bu işler, sigortanın yapılması gerekiyor mu?’ diyerek sohbet etmeye başladım bir kadın işçiyi. O da ‘Aaa, sen de hemen sigorta istiyorsun. Benim bile 10 ay sonra sigortam oldu. Hiç dert etmedim’ dedi. Ben de akşam çıkış verdim ve ayrıldım.”

HİÇBİRİ AİLESİNDEN YARDIM ALMADAN GEÇİNEMİYOR

EMİNE’nin komşusu Bahar katılıyor sohbetimize. Geçim derdine, asgari ücrete, yaşam koşullarına geliyor sohbet. Emine asgari ücrete yakın bir ücretle çalışıyor: “Bir aydır giren işçi benden daha yüksek alıyor. ‘Yediğiniz yemek, yol, elbiseleriniz hepsi masraf’ deyip zam yapmıyorlar. Kaç defa konuştum, ‘Bu bizim suçumuz değil, devletin, başbakanınızın suç’ diyor patronlar. Çocukların okulu, evin masrafı, kira... Yetişmiyor, bazen memleketten kayın pederimden para istediği bile oluyor eşimin.”

Bahar da geçim derdi yaşıyor. Eşi tekstil işçisi, iki de çocukları var. Arada merdiven silmeye gidiyor “Bir kişinin eline bakmak insanın aklıktan ölmesi demek” diyor ve devam ediyor: “Bırak asgari ücreti, 2 bin, 2 bin 500 lira da olsa... Çocuklarımızı okula gönderiyoruz yahu, elde avuçta yok. Kredi çek, kredi kartına yüklen, aldığımız parayla elektrik, su, doğalgaz ödeniyor anca. Eklemek olmuş 1 lira. Günde 5 ekmeğin yiyecek insanları düşün. Suyu al parayla, her şey parayla. Aldığımız nefes bile parayla. Bir elektrik faturası geliyor yarısından çoğu vergi. Ben niye bu kadar çok vergi ödemek zorundayım. Bizden fedakarlık isteyeceklerine milletvekilleri aldıkları paralardan fedakarlık yapsın, makam arabalarına binmeseler, eşleri dostları devletin tüm imkanlarından yararlanmasa...”

Emine’nin kardeşi Zeynep giriyor söze: “5 kilo yağ 38 lira, pirincin kilosu 12 lira olmuş. Evime meyve alamıyorum, süt alamıyorum çocuğuma. Sütün kilosu 3 lira. Çocukların istediği her şeyi alamıyorum. Deftere, kaleme para yetişmiyor. Eşim temizlik işçisi. Biz asgari ücreti hiç tam görmedik. 6 ay kesinti. İzin günlerini bile kesiyorlar. Neymiş, diğer işçilerin ücretlerini ödemiyorlarmış. Köyden annem bir şeyler yapıyor yolluyor, ancak öyle geçinebiliyoruz. Kaynım arada yardım ediyor, çocuklara üst baş alıyor.”

Yemek +servis +sigorta

Av. Devrim AVCI

Pek çoğumuz yolda duraklarda, duvarlara yapıştırılmış kağıtlarda ya da fabrikalara asılmış pankartlarda şu tanıdık iş ilanını görmüşsünüzdür: “İşçi alınacaktır. Yemek+servis+maaş+sigorta.” Sadece kelimelerden oluşan bu iş ilanında aslında bir hizmet ilişkisinde ‘+’ olmaması gereken ifadeler söz konusu.

İş ilişkisinde işçinin temel borcu iş görme edimini yerine getirmekse, işverenin en temel borcu da yapılan bu iş karşılığında işçiyi ücretini ödemesidir. Ücret en geç ayda bir ödenir. Dolayısıyla, işveren işçinin ücretini düzenli ödemekle de yükümlüdür. İş Kanunu’nun 34. maddesi, ücret ile ilgili düzenlemeleri içerir. 2008 yılında yapılan bir değişiklik ile de, işverene, “İşçinin, ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakının özel olarak açılan banka hesaplarına yatırılmak suretiyle” ödeneceği İş Kanunu’na eklenmiştir. Maddenin düzenlenmesinde de açıkça görüleceği üzere, işçinin ücretinin bir kısmının banka hesabına yatırılması ve kalan kısmının da elden ödenmesi, kanuna açıkça aykırı bir uygulamadır.

İşçinin çalışması karşılığı, hak ettiği asgari ücretin ödenmesinin dahi işverenin bir artışı gibi gösteren bu tür ifadeler...

İş başvurusunda, işe alımlarda, işçilere işverenin bir lütfu gibi gösterilen en önemli hususlardan biri sigortalı çalışılması. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun emredici hükmüne göre, işçiler işe başladıkları gün sigortalı yapılmalıdır. Bu açıdan bir deneme süresi yoktur. Genellikle söylenen, “önce bir iki ay çalış, sonra sigortayı başlatırız” açıkça kanuna aykırıdır. Zira kanunun açık hükmü, sigortalılığın başlangıcının “...(a) bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için çalışmaya başladıkları tarihten” olacağını ifade eder. Buna rağmen, hâlâ deneme süresi sonunda sigortalı yapacağını söyleyen işverenler bu açıdan açıkça kanuna aykırı davranmaktadır.

İşçinin iş sözleşmesinin haklı nedenle feshetme, işvereni şikayet etme gibi hakları bulunmaktadır. Ancak, asıl amaç, işçinin çalışma hayatı içinde işini kaybetmeden, kanunlara uygun, sigortalı, ücretini zamanında aldığı, iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygun nitelikte bir işte çalışması ise, bu açıdan bireysel olarak şikayet etmek, dava açmak maalesef tek başına yeterli olmamaktadır. İşçilerin birlikte mücadelesi ile kazanılan bu haklar, birlikte mücadelesi ile korunacak, birlikte değiştirilebilecektir.

Yönetici kadınların yeterliliği hedefte

Nuray ÖZTÜRK - Hatice ÇORUK
İzmir

Geçtiğimiz günlerde İzmir'de Buca İlçe Milli Eğitim Müdürü Süleyman Can, kadın müdürlerin yeterliliklerinin değerlendirilmesi için okullara anket gönderdi. Anketin açıklamasında şu ifadeler yer alıyordu: "Sayın meslektaşlarım, bu çalışmanın amacı; anaokulu, ilkökul, ortaokul ve liselerde görev yapan ve kadın müdürlerimizle çalışan öğretmenlerin ve müdür yardımcılarının, kadın yöneticilerin yeterliliklerine ilişkin görüşlerini belirlemektir."

Görünen o ki, eğitim müfredatında yapılan değişikliklerle çocuk yaşta evliliği özendiren, kadını 'itaat eden bir varlık' olarak tarif eden Milli Eğitim Bakanlığı bunlarla yetinmemiş ve kadın çalışanları hedefe koymuş. Kadın erkek eşitliğinin, en azından ücret ve sosyal haklar açısından az çok sağlanabildiği kamu işyerlerinde kadınların yöneticiliği de sorgulanmaya başlandı. Bu durum "kadının yeri evidir, öncelikli görevi anneliktir" diyen zihniyetin kadını kamu işyerlerinden de soyutlayacağını işaretlerinden biri. Yönetici kadınları -ki Eğitim Bir Sen gibi hükümet güdümünde bir sendikaya üye olmalarına rağmen- hedefe koyan bu girişim aslında AKP hükümetinin kadın politikasının bir sonucu ve hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm kadınları hedefe aldığından da kanıtı. Bu nedenle de üzeri örtülemeyecek kadar önemli.

Medyaya da yansıyan ve tepkilerle neden olan anketi Eğitim Sen İzmir 5 No'lu Şube Başkanı Şenay Akyol'la konuştuk. Akyol, anketi gündeme getiren Milli Eğitim Müdürü hakkında gerekli işlemlerin yapılması çağrısında bulunuyor.

CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE BASKI

Akyol; "Bu anketle, başlığın da anlaşılacağı gibi kadın yöneticilerin yeterliliğini ölçmek amaçlanıyor. Süleyman Can açıklamasında, kadınların yönetici özelliklere sahip olduğunu, ama okullarda kadın yönetici sayısının az olduğunu söyleyerek anketi olumlama çalıştı. Fakat anketin başlığı bile erkek yöneticilerin yeterli olduğunu, kadınlarınsa yeterlilikleri-

nin ölçülmesi gerektiğini ifade ediyor. Biz Eğitim Sen olarak, bu çalışmanın kadın yöneticiler üzerlerinde baskıya ve cinsiyet ayrımcılığına neden olacağından kaygılanıyoruz ve bu yüzden üyelerimizin anketi doldurmaması yönünde karar aldık."

EŞİTLİK İLKESİNE AYKIRI

Son zamanlarda ülke genelinde kadınlara yönelik ayrımcı politikaların sonuçlarının kadınlara mobbing, taciz, tecavüz ve cinayet olarak döndüğünü ifade eden Akyol, şunları söylüyor; "Yöneticileri kadın ve erkek

diye ayırmak, kadınları cinsiyetleri üzerinden değerlendirmek anayasamızın eşitlik ilkesine de aykırı. Süleyman Can, zaten var olan cinsiyet eşitsizliğini daha da derinleştiriyor. Bu durum kadınlar için olumsuz bir tavır oluşmasına neden oluyor. Bu ülkede eğitim sistemiyle ilgili bir iyileşme olmasa eğitimin kalitesi yükselecekse bu çalışmalarda kadın eğitimcilerin özverili çalışmalarının katkısının fazla olacağını biliyoruz. Kadın yönetici arkadaşlarımızın yaşadıkları her tür olumsuzlukta yanlarında olacağımızı da söylemek isteriz. Yöneticilerin mülakat yerine likaytla atanmasını savunan bir sendika olarak, bu uygulamaların okullarda yaygınlaştırılmak istenmesi angaryayı ve idareci-öğretmenlerin performans değerlendirilmesine yönelik uygulamaları arttırıyor. Kadınları ötekileştiren, aşağılayan, ayrımcılığı arttıran bu anket bir an önce geri çekilmeli. Anket nedeniyle İlçe Milli Eğitim Müdürü Süleyman Can'ı kınıyoruz. Yetkilileri de Milli Eğitim Müdürü hakkında gereğini yapmaya çağırıyoruz."

TÜRKİYE CİNSİYET EŞİTLİĞİNDE 140 ÜLKE ARASINDA 131. SIRADA

2016 yılı Küresel Cinsiyet Eşitsizliği sıralamasında, ki bu araştırma sağlık, siyaset, ekonomi ve eğitim olmak üzere 4 kategoride yapılıyor- 140 ülke arasında 130. sırada olan ülkemiz 2017'de bir sıra daha gerileyerek 131. sırada yer aldı. Kadınların iş gücüne katılım oranının yüzde 33'ten yüzde 36'ya çıkıp bunun karşısında cinsiyet eşitsizliği sıralamasında geriye düşülmesinin sebebi, başta ücret eşitsizliği olmak üzere güvencesizlik ve sosyal haklardaki adaletsizlik. Hal böyle olunca kamudaki bu ayrımcı uygulamanın nedenleri de hedefi de ortaya çıkıyor.

yan, ayrımcılığı arttıran bu anket bir an önce geri çekilmeli. Anket nedeniyle İlçe Milli Eğitim Müdürü Süleyman Can'ı kınıyoruz. Yetkilileri de Milli Eğitim Müdürü hakkında gereğini yapmaya çağırıyoruz."

Gerçekleri görmeye engeller var

Nurdan GÜNER
Kadıköy / İstanbul

Merhaba, hastanede görev yapan bir sağlık emekçisi, aynı zamanda sendikal mücadele yürüten bir kadın emekçi olarak yaşadığım bir olayı anlatmak istiyorum. Bir sabah çalışacağım bölüme geldiğimde bizim bölüme yeni başlamış taşeron kadın arkadaşla karşılaştım. Yanında çocuğu vardı ve ağlıyordu, ne oldu demeye kalmadan anlatmaya başladı.

Mesaiye 07.30'da başlıyor, oğlunun kreşi 08.30'da açıldığı için mecburen oğlunu da işyerine getirmek zorunda kalıyor. Eşinden ayrıldığı için kendisinden başka da bakacak kimsesi yok. Taşeron firmanın müdürü işyerine çocuğuyla gelmemesini söylüyor ve baskı yapıyor. Firma müdürü keyfi bir biçimde kadını her gün farklı birimlerde çalıştırılmaya başlıyor ve böylece baskının dozunu artırıyor. Kadın her sabah benim çalıştığım birime zorunlu olarak geliyor.

Ben duruma tepki göstermesi gerektiğini söylerken kendisi de göstereceğini, yönetime gideceğini, durumunu anlatacağını söyledi. Bir saat çocuğunun bizimle kalmasının bir zararı olmayacağını, bu mağduriyetin suçlusunun kendisi olmadığını, kreş talebinin ne kadar haklı gerekçeleri olduğunu anlattım ve gün içerisinde sohbetimiz devam etti. Onun hikayesi birçok kadının yaşadıklarıyla aynıydı. Eşinden boşanmış, çocuğuna tek başına bakması gereken onlarca, binlerce kadından bir tanesi.

İş gününün sonuna doğru odaya girdiğimde telefonda bir hocanın vaazını dinlerken gördüm onu. (Hani Beykoz'da lüks villası olan, 'Kıdem tazminatı caiz değildir' diye açıklama yapan hoca.) "Bu kadar ekonomik problem yaşarken, tek başına ayakları üzerinde durup çocuğuna bakmaya çalışırken, kazanılmış hakkın olan kıdem tazminatın için bunları söyleyen hoca lüks bir villada yaşıyor, biliyor musun" diye sordum. Gözleri bana dikildi ve şu cümleler döküldü ağzından: "Ne yani, dünya nimetlerinden yararlanmasın mı? Ailesinden mal varlığı var diye güzel bir hayat yaşayamaz mı, hakkı değil mi" dedi. Bana sert bir çıkış yapmıştı ve daha fazla bir şey diyemeden kalkmak zorunda kaldım. Ertesi gün başka bir birimde çalışıyordum ve göremedim sonra öğrendim ki yönetimle görüşüp durumu anlatmış ve bir yere daimi olarak devam etmeye başlamış. Bu sevindirici bir haberdir, ancak bazı tabular; inanç sistemi hakkımız olanı görmeye engel oluyor...

Biz kadınların işi zor, çok fazla engelle mücadele etmek zorundayız, ama umut da bitmiş değil elbette...

8 MART'A GIDERKEN 10 SORUN 10 TALEP

Feray YAĞMUR

2018 yılı 8 Martına yaklaşık bir ay kaldı. Bu yıl da 8 Martı bir dizi sorunla karşıyoruz. Her üç kadından ikisinin çalışma yaşamının dışında olduğu Türkiye, kadın istihdamı

bakımından Avrupa sonuncusu ve dünyada sondan yirminci. İstihdamın içinde olan kadınlar ise iş güvencesinden çalışma koşullarına, ücretlerden sosyal güvenliğe, tacizden mobbinge kadar pek çok sorunla karşı karşıya. Ancak umudu çoğaltmak, taleplerimizi daha yüksek

perdeden dile getirmek gerek. İşte bu yüzden çalışma yaşamında karşılaştığımız 10 temel sorunu ve bu sorunlara ilişkin taleplerimizi bir araya getirmeye çalıştık.

8 Martımız şimdiden kutlu olsun, gelecek güzel günlere umut olsun!

HER ALANDA EŞİTLİKÇİ POLİTİKALAR

1 ÇALIŞMA yaşamı, toplumsal yaşamın diğer alanlarından bağımsız değil. Dolayısıyla kadınların çalışma yaşamına ilişkin sorunlarını, tek başına bu alanda atılacak adımlarla çözmek olanaklı değil. Yaşamın her alanında kadın-erkek eşitliğinin tam anlamıyla sağlanmasını hedefleyen politikalar uygulanmadıkça istediğimiz mesafeyi kat etmemiz olanaklı gözüküyor. Örneğin eğitim düzeyi arttıkça, istihdam edilme oranı da artıyor. Bugün 18 yaş üzeri erkeklerin yüzde 23,4'ü lise veya dengi okul mezunu, yüzde 21,7'si ise yükseköğrenim mezunu. Kadınlarda ise bu oran sırasıyla yüzde 15,6 ve yüzde 16,5. Yani erkekler ve kadınlar arasında eğitim düzeyi bakımından ciddi bir fark söz konusu. Bu fark, kadın istihdamının erkeklerden çok daha düşük olmasının temel nedenlerinden biri. Eğitim alanındaki eşitsizliği gidermeden, kadınların eğitim düzeyini yükseltmeden, istihdam alanındaki eşitsizliği çözmek mümkün olmuyor. Sonuç olarak eğitim başta olmak üzere her alanda eşitlikçi politikaların yaşama geçirilmesi gerekiyor.

CİNSİYETÇİ İŞBÖLÜMÜNE SON!

2 TÜRKİYE İstatistik Kurumu verilerine göre Türkiye'de her 5 erkekten 1'i ve her 10 kadından 1'i kadınların çalışmasının uygun olmadığını düşünüyor. 1990 yılında Anayasa Mahkemesi, Medeni Kanunda yer alan "evli kadınların çalışabilmek için eşinden izin alması zorunluluğunu" iptal etti. Ancak 2014 yılında yapılan bir araştırmaya göre erkeklerin yüzde 69'u, kadınların ise yüzde 57'si evli kadınların çalışmak için eşinden izin alması gerektiğini düşünüyor. 2010 tarihli bir başka araştırmaya göre ise Türkiye'de her 2 kişiden 1'i "kadının yeri evidir" görüşüne katılıyor. Yani "kadının yeri evi, görevi ev işleridir; ılla çalışacaksa da kocasının iznini alıp evdeki yükümlülüklerini aksatmadan çalışabilir" şeklinde özetlenecek bir yaklaşım toplum içinde hiç azımsanmayacak bir düzeyde mevcut. İşin kötüsü, iktidar-daki hükümet de bu görüşü kimi zaman açıktan kimi zaman örtülü biçimde destekliyor. Kadını evle, erkeği işle özdeşleştiren cinsiyetçi iş bölümü, hükümetin politikalarına da yansıyor. Öte yandan cinsiyetçi iş bölümü, kadınların çalışma yaşamında belli sektörler ve belli işlere sıkışmasına yol açıyor, kadınların istihdam alanlarını da daraltıyor. Sonuç olarak bu yaklaşım ve bu yaklaşım çerçevesinde şekillenen politikalara son verilmesi gerekiyor.

NİTELİKLİ, SÜREKLİ VE GÜVENCELİ İSTİHDAM

4 "İş olsun da nasıl olursa olsun" diyoruz bazen. Hayat bizi bunu söylemeye itiyor. Ancak geçici, güvencesiz, yarı zamanlı ve kötü işler yaramıza uzun vadede merhem olmuyor. Kadın istihdamının artmasını istiyoruz ama kadınların geçici, güvencesiz ve geleceksiz istihdama mahkûm olmasını da istemiyoruz. Zaten bu tür işler bir süre sonra kadınların çalışma yaşamından çekilmesine yol açıyor.

Öte yandan kayıt dışı istihdam başta olmak üzere kadınların canını çok yakan güvencesiz çalışma biçimleri, çalışan her 2 kadından 1'i için emekliliği neredeyse imkânsız hale getiriyor. Birçok farklı araştırma tek bir gerçeğe işaret ediyor; daha güvenceli işlerde çalışan kadınlar, çalışma yaşamında daha çok kalma eğilimi gösteriyor. Sonuç olarak istihdamda artış tek başına yetmez, bu istihdamın nitelikli, sürekli ve güvenceli de olması gerekiyor. Örneğin en acil ve yakıcı taleplerimizden biri derhal karşılanmalı: Tüm taşeron işçiler koşul-şart aranmadan eşit hak ve ücretlerle kadroya geçirilmeli!

EMEKTEN YANA BİR EKONOMİ VE İSTİHDAM POLİTİKASI

3 BİR ülkede istihdam pastası büyümeyen bu pastadan hak ettiğimiz payı almamız mümkün gözüküyor. Ancak Türkiye'de bu pasta çok ama çok yavaş büyüyor. 2002 yılında istihdam oranı yüzde 44,4 iken 2016'da bu oran yüzde 46,3'tü. Yani son 15 yılda istihdam sadece yüzde 2 arttı.

Dolayısıyla istihdam pastasındaki büyüme, kadın istihdamının istenilen noktaya gelmesi bakımından son derece yetersiz. Türkiye'de kadınların istihdam düzeyinin erkeklerin istihdam düzeyine çekilebilmesi için tam 10 milyon yeni işe ve bu işlerin tümüne kadınların yerleştirilmesine ihtiyaç var. Çıtayı daha da düşürelim ve kadınların istihdam oranının yüzde 50'ye çıkarılmasını hedefleyelim. Bu durumda dahi 5 milyon yeni iş gerekiyor. Bütün bu oran ve veriler, tek bir gerçeğe işaret ediyor. Türkiye'de istihdamı büyütecek ve bu istihdam artışından kadınların yararlanmasını sağlayacak emekten ve kadından yana politikalara ihtiyaç var.

ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİLİĞİ DEĞİL ÜCRETLİ İŞ!

5 TÜRKİYE'de 2 milyon 190 bin kadın ücretsiz aile işçisi olarak çalışıyor. Yani aileye ait tarla ya da işyerinde çalışması-ra rağmen bunun karşılığında ücret almıyor. Yani 2 milyondan fazla kadın istihdamda olsa bile ekonomik özgürlüğe sahip olamıyor; ücret, sosyal güvenlik ve emeklilik gibi en temel haklardan yararlanamıyor. Kendi hesabına çalışan kadınların da büyük çoğunluğu sigortasız ve düzenli gelirden yoksun. Oysa 2016 tarihli bir araştırmaya göre Türkiye'de kadınların yüzde 87'si ücretli bir işte çalışmak istiyor. Dolayısıyla kadınları ücretli istihdama çekecek ve ücret güvencesi sağlayacak politikalara gereksinimimiz var.

ÜCRETSİZ VE ULAŞILABİLİR KREŞ

6 BİR an için hayal edelim. Emekten ve kadından yana politikalar uygulandı ve kadınların istihdam edilebileceği milyonlarca yeni iş olanağı yaratıldı. Peki, kadınlar bu işlerde nasıl çalışacak? Çocuklara kim bakacak? Evdeki hasta ve yaşlıların bakımını kim üstlenecek? Ev işlerini kim yapacak? Çalışma yaşamının dışında kalan her iki kadından birinin, tam 11 milyon kadının ev işleri ile meşgul olduğu için çalışma yaşamına giremediği; çocuk bakımı ve ev işlerinin yüzde 90'ından fazlasının kadınlar tarafından yapıldığı Türkiye'de, bu soruların yanıtları yok! İşte tam da bu yüzden başta çocuk bakımı olmak üzere kadınları istihdamın dışına iten sorunlara çözüm üretilmesi gerekiyor. Bu noktada atılması gereken ilk ve en önemli adım, ücretsiz ve ulaşılabilir kreş olanaklarının sağlanması. Benzer biçimde kadınların sırtındaki hasta ve yaşlı bakım yükünün de kamu tarafından üstlenilmesi ve ev işlerinin kadın işi olmaktan çıkıp hane bireyleri arasında paylaşılmaya büyük önem taşıyor.

İNSANCA ÇALIŞMA KOŞULLARI VE ÜCRET

7 YA istihdam dışında kalma ve işsizlik ya da ağır çalışma koşulları, uzun çalışma süreleri ve düşük ücretler... Mesela İş Yasasına göre haftalık çalışma süresi 45 saat, ancak Türkiye'de her 4 kadın işçiden 1'i haftada 50 saatten fazla çalışıyor. Çalışma süreleri uzadığı gibi çalışma koşulları da ağırlaşıyor; üretim baskısı artıyor, görev tanımları belirsizleşiyor, kadın işçiler her işe sürülebilirken ücretli olarak görülüyor. Her 10 kadın işçiden 7'si aylık sınırının bile altında ücret alıyor. Bu tablo karşısında sözümüz açık! Ne kırk satır, ne kırk katır istiyoruz! Çalışmak, ancak insanca çalışmak ve karşılığında insanca yaşanacak ücretler almak istiyoruz.

İŞÇİ SAĞLIĞI, HEMEN ŞİMDİ!

9 RESMİ verilere göre kadın işçilerin bir yılda geçirdiği iş kazası sayısı 35 bini buldu. Her yıl 100 kadın işçiden en az 1'i iş kazası geçiriyor. Gerçek rakamlar ise çok daha yüksek. Her yıl 100'ün üzerinde kadın iş cinayetlerinde yaşamını yitiriyor. Meslek hastalıkları tespit dahi edilemiyor, oysa her yıl on binlerce kadın işçi meslek hastalıklarına yakalanıyor. Kadın işçilerin hem işçi hem de kadın olmalarından kaynaklı olarak karşı karşıya oldukları ciddi risk ve tehlikeler var. Ancak Türkiye'de işçi sağlığına önem verilmediği gibi kadın işçi sağlığı gündeme dâhil gelmiyor. Oysa biz çalışırken yaşamımızdan ve sağlığımızdan olmak istemiyoruz. İş kazaları, iş cinayetleri, meslek hastalıklarına karşı gerekli her türlü önlem alınsın; kadın işçi sağlığına özel önem gösterilsin istiyoruz!

SENDİKAL HAKLARIMIZ, HEMEN ŞİMDİ!

10 YAŞADIĞIMIZ birçok sorunu sendikali olarak, sendikal haklarımızı kullanarak çözmeyiz daha kolay. Oysa Türkiye'de sigortalı kadın işçilerin yalnızca yüzde 7,9'u sendikaya üyesi. Erkeklerin sendikalaşma oranı kadınların sendikalaşma oranının 1,5 katı. Kadınların sendikali olmamasının en önemli nedenlerinden biri işten atılmaktan endişe etmeleri. Sendikali olanlar ise işkolu barajı, işyeri barajı, grev yasakları gibi bir dizi engel ile karşılaşılıyor. İşte bu yüzden sendikal hak ve özgürlüklerin önündeki tüm engellerin kaldırılmasını, sendikal hak ve özgürlüklerimizi özgürce kullanabilmeyi istiyoruz! Sendikalaşma düzeyimiz daha düşük ama sendikalarda temsil düzeyimiz adeta yerlerde sürünüyor. İşçi sendikalarında kadınların yönetici kademelerdeki oranı sadece yüzde 8,8. Sendikaları erkekler yönetiyor ve sendikaların büyük çoğunluğunun kadın işçilere yönelik bir politikası ya da etkinliği yok. İşte bu yüzden hem sendikal haklarımızı hem de sendikalarımızı istiyoruz. Sendikalarda hak ettiğimiz temsile sahip olmayı ve kadın dostu sendikal politikaların oluşturulmasını talep ediyoruz!

AYRIMCILIĞA, TACİZE, MOBBİNGE SON!

8 KADINLAR çalışma yaşamına girerken bir dizi ayrımcılıkla karşı karşıya kaldığı gibi çalışma yaşamında da çeşit çeşit ayrımcılığa maruz kalıyor. 27 farklı sektörün 20'sinde kadınların ortalama ücretleri erkeklerden daha düşük. Aynı veya benzer işi yapan, aynı vasıflara sahip kadın ve erkekler arasında ciddi ücret farkları mevcut. Kadınların çoğunlukta olduğu sektörlerde bile kariyer basamaklarının üst sıralarını erkekler işgal ediyor. İş Yasasına göre cinsiyet veya gebelik gibi nedenlerle ayrımcılık yapmak yasak. Ancak uygulamada kadınlar sadece kadın oldukları için birçok ayrımcı uygulama ile karşı karşıya. Yasaya aykırı olmasına rağmen gebelik veya annelik izni nedeniyle kadınlar işten çıkarılabiliyor. Görev dağılımı ve terfilerde de kadınlar ayrımcılığa uğruyor. İşyerinde cinsel taciz çok yaşanan ama çok az konuşulan bir gerçek. Birçok araştırma kadınların erkeklere göre daha fazla mobbinge maruz kaldığını gösteriyor. Oysa biz, ayrımcılığa uğramadığımız, tacizsiz, şiddetsiz bir çalışma yaşamı ve eşitlik istiyoruz!

Kadınlar soruyor: Eğitim çıkmazında umut nerede?

Eğitimdeki dönüşümü velilerle konuştuğumuzda moraller bozuluyor, suratlar düşüyor. 'Biz onca uğraşıyoruz okusunlar diye, boşuna mı acaba' diyorlar. Ama değiştirebiliriz, hep birlikte...

Aralık ayından itibaren Eskişehir'in Odunpazarı ve Tepebaşı Belediyelerinin mahallelerde kurduğu on yedi halk merkezi ve beldeevlerinde Eskişehir Eğitim Sen Şubesi olarak eğitimde dönüşümü konuştuğumuz, değişen eğitim sistemi üzerine bilgilendirme yaptığımız bir programda velilerle bir araya geldik. Katılımın özellikle gelir düzeyi düşük olan işçilerin çoğunluğu oluşturduğu mahallelerde fazla olduğunu gördük ve bazı mahallelerde tüm katılımcılar kadındı. Buradaki dağılım bunu gösterir mi bilemem ama kadınların çocukları üzerindeki sorumluluğu, toplumun "Çocuğun bakımı tüm yönleriyle kadına aittir" dayatması ve kadınların çocukları üzerindeki 'üst düzey' kaygıları da etkili diye düşünüyorum. Bu çıkarımda öğretmeni olduğum okulun çoğunluğunun kadın çalışanlardan oluşması da etkili sanırım. Çocuklarının sınav günlerinde kendileri sınav girercesine heyecanlı, onların sınavlarının nasıl geçtiği kaygısıyla günü tamamlayan çalışma arkadaşlarım bunu bana düşündürüyor olabilir.

Gelelim beldeevi ve halk merkezlerindeki bu buluşmalarda velilerle bulduğumuz paylaşımlara. Cumhurbaşkanı'nın bir TV programında "Ben TEOG olayını istemiyorum, TEOG'un kaldırılması gerek" sözlerinin ardından çok geçmedi ki liseye geçiş sınav sisteminin değiştiğinin haberini öğretmenler de veliler de öğrenciler de aynı şaşkınlıkla öğrenmiş olduk. Hiçbir bilimsel araştırma, ön çalışma yapılmadan, altyapı oluşturulmadan tepeden inme talimatla yapılan bu değişiklik başta öğrenci ve veliler olmak üzere toplumun büyük kısmında endişe yarattı. Milli Eğitim Bakanının yeni sistemi anlatırken 'nitelikli okul', 'niteliksiz okul' ayrımı yapması da

büyük bir skandaldı. Bütün okulların niteliğinden sorumlu olduklarını unutturan bu açıklama kamuoyunda da tepkiyle karşılandı. Neticede Bakanın yaptığı açıklamalar doğrultusunda öğrenciler isterse 2 Haziran'da bir sınava girecekler ve yüzde 10'luk sisteme yani o 'nitelikli' okullara girmeye çalışacaklar. Türkiye genelinde sadece 600 tane bulunan bu okulların fen liseleri, sosyal bilgiler ve proje okulları olacağı belirtildi. Şunu da atlamayalım, proje okullarının çoğunluğunu imam hatip proje okulları oluşturuyor. Geriye kalan yüzde 90 ise ikamete dayalı mahallerinde Bakanlığın onlara sunduğu 9 okulun 5 tanesinden birine yerleşecek. Bu 9 okulun 3'ü anadolu lisesi, 3'ü meslek ve 3'ü de yine imam hatip lisesi.

SINAVI, GİDECEĞİ OKULU, PARASI, EĞİTİMİN YETERSİZLİĞİ...

Buradan sonra salonda uğultular başlıyor; "Benim mahalleimde anadolu lisesi yok", "Ben çocuğumu imam hatip lisesine niye göndereyim" diyen sesler yükseliyor. Bir veli söz alıyor ve "Ben imam hatip lisesinde okudum, şimdi ev hanımıyım. Kızımı asla göndermem. O öğretmen ya da avukat olmak istiyor" diyor. Başka bir veli de "Ben dinimi evde öğretirim çocuğuma; iyi bir okulda okusun, meslek sahibi olsun" diye ekliyor. Bu tartışmaların dışında Fevzi Çakmak Mahallesi'nde sunuma annesiyle gelen, başı kapalı 8. sınıf öğrencisi söz istiyor: "Öğretmenim bu ülkede farklı inançlardan çocuklar da var, neden imam hatip okullarına gitsin ki" diye soruyor. Aslında dilimizde dolaşan ama o mahallenin muhafazakarlığından endişe duyarak açıkça söyleyemediğimiz bir gerçekliği o direkt söylüyordu. Akademik başarısı oldukça yüksek fakat bu yüzde 10'luk sınavda bir sebeple başarılı olamamış öğrenci, evine yakın bir lise-

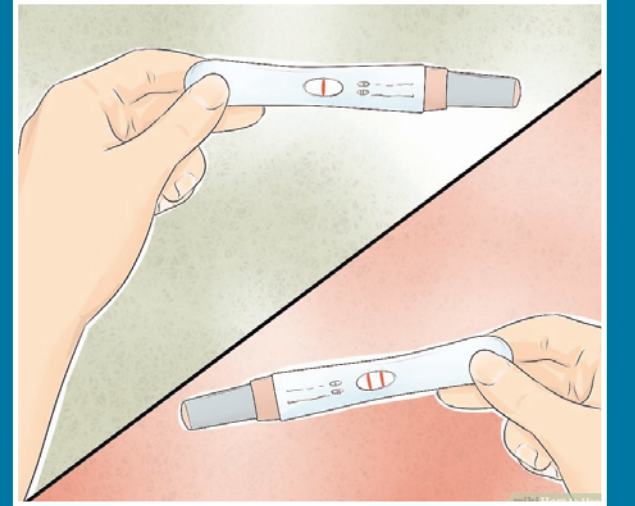
ye ya da özel okula gitmek zorunda kalacak. Gelir düzeyi düşük asgari ücretli bir ailenin çocuğunu özel okullara göndermesi ne kadar mümkün! Üstelik devletin özel okullara yaptığı teşviklere rağmen. Veliler tepkili okullarda sıkça toplanan paralardan; "Kayıtta en azından iyi bir okula gitsin diye verdik, ama bununla kalmadı ki; ne fotokopisi bitiyor ne okulun başka ihtiyaçları" diyenler çoğunlukta.

"Biz onca uğraşıyoruz okusunlar diye de, boşuna mı acaba" diye giriyor bir veli de söze. "Bizim çocuklarımız iyi okullarda okumasın mı istiyor bunlar!", "Oy verdim bir daha rüyalarında görürler" diyen veli gülümsetiyor salonu. Sonra moraller bozuluyor, suratlar eğiliyor tekrardan, çaresizlik ifadesiyle "Ne yapmalıyız" a geliyor konuşmaların sonu. "Değiştirebiliriz" diyoruz, "Fakat sizin adınıza değil, ancak sizinle birlikte değiştirebiliriz bu gidişatı. Herkesin eğitim hakkından eşit koşullarda ve parasız olarak yararlanması en öncelikli taleplerimiz olmalı, eğitim bütün insanlar için cinsiyeti, etnik kimliği, dili, inancı ne olursa olsun temel bir insan hakkı olarak görülmeli, sınav merkezli olmayan, bireyciliğin ve rekabetin kısırlanmadığı çocukların ilgi ve yeteneklerine göre eğitim alabildiği bir eğitim sistemi ancak bir araya gelerseniz mümkün olur" diyerek ayrıldık bu merkezlerden. Birçok veli numaralarımızı aldı, Öğrenci Veli Derneği ile nasıl iletişim kurabileceğini sordu. "Ben bir veli derneğinde çalışmak isterim yardımcı olursanız" diyen de oldu.

Neticede tüm bunlara rağmen bizim umudumuz hâlâ diri, ne kadar anlatırsak o kadar yol alacağımızın da farkındayız, hep birlikte, gittikçe çoğalarak...

Kadının üreme(me) hakkı

Uzm. Dr. Senem ASLAN

'Kimsenin kimseye hükmetmediği bir dünyada yaşadığımızı düşünün, kadınlarla erkeklerin birbirine benzemediği ve hatta daima eşit de olmadığı, ama ilişkilerimizi şekillendiren yaşam felsefesinin karşılıklılık esası üzerine inşa edildiği bir dünyada yaşadığımızı düşünün. Her birimizin kendimiz olabildiğimiz bir dünyada, barış ve olanaklar dünyasında yaşadığımızı hayal edin.'

(Bell Hooks)

Kulağa şahane ve imkansız geliyor değil mi? Kadın doğası gereği doğurganlığı ile, yapıcı, üretici, geliştirici ve devamlılığı sağlayıcı karşılıklılığı ile yeryüzünde var. Bu özellikleri doğasında barındıran kadın, tarih öncesi dönemden beri ataerki ile hükmedilen, sömürülen ve hatta 'kıskanılan' bir cinsiyet olarak, cinsiyetler arasında sınırsızca açılan makasın hep keskin tarafında kaldı.

EVET, ÜCRETSİZ

TOTALvazektomi ya da rahmin alınması ile sterilite sağlanmadıysa yüzde 100 koruyuculuğu olan bir yöntem henüz yok. Bariyer yöntemler ülkemizde kolayca ulaşılabilecek, aynı zamanda cinsel yolla bulaşan hastalıkları da önlemesi açısından önemli bir yöntem. Prezervatif, kondom koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında aile sağlığı merkezlerinde ücretsiz olarak veriliyor.

Diğer bir yöntem yapısında belirli dozlarda hormon içeren tabletler. Kadınlar için adet düzensizliklerinde de tercih edilebilen 'doğum kontrol hapları' da yine doğum kontrolünde aylık ve 3 aylık korunmayı sağlayan iğneler de aile sağlığı merkezlerinde ücretsiz olarak verilmektedir. Bir diğer metot olan 'rahim içi araç' uygulaması da yine ücretsiz karşılanan koruyucu sağlık hizmetleri kapsamındaki yöntemdir. Her yöntem her kadına özel seçilmeli, kadının genel ihtiyaçlarına uygun bir metot belirlenmelidir. Dışa boşalma, geri çekme bir doğum kontrol yöntemi değildir ve gebelikten koruyuculuğu yoktur. Ancak yine de ülkemizde en sık kullanılan geleneksel doğum kontrol yöntemidir.

ERTESİ GÜN HAPİ: SADECE ACİL DURUMLAR İÇİN!

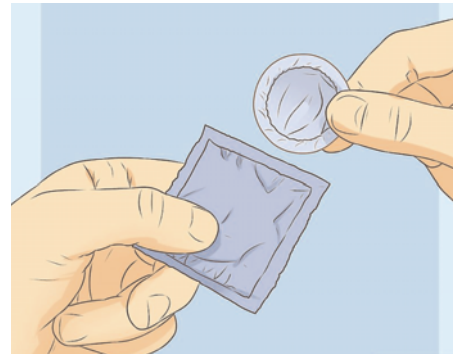
ERTESİ gün hapi, korunmasız ilişki sonrası gebelik önleyici durumda kullanılır. Yüksek doz hormon vererek döllenmenin engellenmesi prensibine dayanır. Acil durumlar dışında bir korunma yöntemi olarak kabul edilemez.

Bu toplum içinde yetişen kadın da aynı ataerki düşünce ile toplumsallaştıkça hem kendi cinsinden hem de karşı cins tarafından tahakküm altına alındı.

70'li yılların başında topraklarımızdan çok uzaklarda başlayan kadın hareketleri bize de ulaştı. Kadının cinselliğinin tamamen kendisine ait olmasını, etkili doğum kontrol yöntemlerini ve üreme(me)ye dair

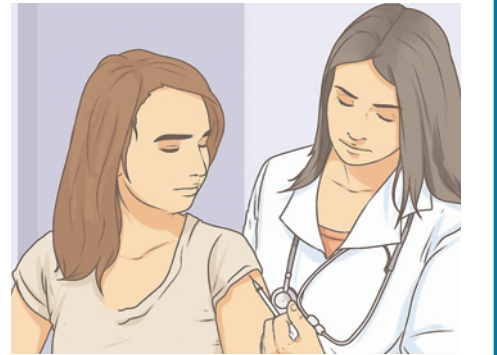
hakları, tecavüz (kimden gelirse gelsin; eş ya da değil) ve cinsel tacizin son bulmasını talep eden bir dayanışma içine girdiler. Bugün halen bu başlıklar bizim ülkemiz için gündem başlıkları.

Doğurgan yaştaki her kadının bakabileceği kadar çocuk doğurma ya da bu haktan feragat etme hakkı vardır. Tam da bu sebeple devlet eliyle desteklenen doğum

kontrol uygulamaları koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında kadınlara sunulmaktadır. Ancak karşılaştığımız tablo genelde doğum kontrolü uygulamalarının da erkek egemen bir bariyere takıldığı gerçeği.

Önerilen uygun yöntemlerden genellikle 'eşim bunu istemiyor, bunu uygulamayalım kocam rahatsız oluyor' gibi geri çevirmelerle karşılaşmaktayız. Kadın kendi bedeni üzerinde doğum kontrol yöntemini seçme hakkına dahi sahip değil. Ve biliyoruz ki bu yöntemler istenmeyen gebeliği önleyen mutlu cinsellik için altın anahtardır. Gelin bu sayıda bu hakkımıza sahip çıkalım ve kullanabileceğimiz doğum kontrol yöntemlerine ilişkin bilgilerimizi paylaşalım:

BEDENİMİZ BİRİLERİNİN 'KEYFİYETİNE' BIRAKILABİLİR Mİ?

Bütün bu korunma yöntemlerinin başarısız olduğu, istenmeyen bir ilişki sonrası gebe kalma durumlarında bir doğum kontrol yöntemi olmamakla birlikte ortaya çıkan diğer bir uygulama da kürtajdır. Uzun yıllardır tüm dünyada kürtaj hakkının tartışılmasının sebebi ise aslında kadının bedeni üzerinde tahakküm kurmak isteyen erkek egemen toplumun dayatmaları.

Kürtaj hakkı ile ilgili söylenecek en temel şey şu: Kadını üremeye ilişkin karar hakkından mahrum bırakmak cinsiyetçi bir tutumdur. İstenmeyen

gebeliğin ortadan kaldırılması, kadının bedeniyle ilişkin kararları almakla ilgili hakkıdır, özgürlüğüdür.

Biliyoruz ki bu özgürlük yasalarla ve direktmelerle ekonomik olarak yoksul sınıfların elinden devlet aracılığı ile alınıyor, kadınların bedenlerine hayatlarına ilişkin kararları sınıfsal bir "keyfiyete" bırakılıyor. Yani aslında gördüğümüz şu; aynı toplum içinde kadınların sağlığa ulaşımı devlet eli ile 'sınıflandırılıyor', parası olanlar ve olmayanlar olarak hem de!

Bu tutumun 'merdiven altı kürtaj'ın önünü açtığını ve kadınların canına mal olduğunu, kadınlarda ciddi sağlık sorunlarına neden olduğunu hepimiz biliyoruz. Tarih illegal kürtajlarla hayatı son bulmuş kadın örnekleri ile doludur.

Kadınlar kendi cinsel kimliğine sahip çıkabi-

len, erkek egemen toplumun -ki buna birçok kadın da dahil- cinsiyetçi baskısından uzak, istediği ve bakabileceği kadar çocuk sahibi olma, evde ve sokakta özgür, taciz ve tecavüz mağduru olmaksızın, üreme hakkına sahip bir şekilde toplumsal hayata katılmayı hak eder.

Hadi ilk cümleye tekrar dönelim;

'Kimsenin kimseye hükmetmediği bir dünyada yaşadığımızı düşünün, kadınlarla erkeklerin birbirine benzemediği ve hatta daima eşit de olmadığı, ama ilişkilerimizi şekillendiren yaşam felsefesinin karşılıklılık esası üzerine inşa edildiği bir dünyada yaşadığımızı düşünün. Her birimizin kendimiz olabildiğimiz bir dünyada, barış ve olanaklar dünyasında yaşadığımızı hayal edin.' Ettiniz mi? Çok güzel değil mi?

Sağlıcakla kalın!

Yolculuğu kolay

Sezen ÇİLENGİR

Kayıtdışı Ekonomide Örgütlenen Kadınlar: Zayıfların Silahları ve Ötesi' kitabının bir tarafında Hindistan'ın Uttarakhand dağ köylerinden kadınların, örgütlenmek için hayatlarında ilk kez köylerinden öte seyahate çıktığı, diğer bir tarafında ise yolların sonunda cehennem gibi sömürü düzeninin tam ortasına düşen göçmenlere uzanan hikayeleri var. Sanyorum ortak olan, kayıt dışı sektörlerde çalışan bu kadınlar için mücadele yolculuklarının hiç ama hiç kolay olmadığı...

Kitap, Pathways of Women's Empowerment (Kadınları Güçlendirme Yolları) isimli bir uluslararası araştırma programının parçası olarak, özellikle kadınların çalıştığı sektörlerle odaklanarak hem kadınların örgütlenme deneyimlerini anlamayı, hem de denenmemiş yolları keşfederek olanakları derinleştirmeyi hedefliyor.

Kitabın ortaya çıkmasını sağlayanlar, aynı zamanda bu mücadele hikayelerinde yer alan aktivistler. Bu aktivistlerin temel hareket noktası ise, ücretli işi tek başına, kadınlar için işleyen çok yönlü sömürü mekanizmalarını dönüştürücü bir olanak olarak görmemeleri. Çünkü ücretli çalışmanın kadınlar için güçlendirici etkisinin, daha çok kayıtlı ekonomiler için geçerli olduğunu; bu yüzden kadın işgücünün önemli oranda kayıt dışı olduğu coğrafyalarda çok yönlü eşitsizlik hali ve çalışma koşullarının kendine has izole, dağınık özelliklerinin örgütlenmeyi de oldukça karmaşık bir

boyuta taşıdığını düşünüyorlar. Araştırma için seçilen sahalardaki kadın çalışanların kayıtlı ekonomi oranı oldukça düşük. Bu anlamda Güney Afrika, Latin Amerika ve çokça Asya'dan izi sürülen ve bu sınırlılıkları aşan/aşmaya çalışan mücadele hikayeleri okuyucuya ufuk açıcı bir izlek sunuyor. Her coğrafyanın kendine özgü kültürel örüntüleri, örgütlü mücadelenin biçimine ya da dinamiklerine dair geleneksel sınıf temsili örgütlenmelerden -özellikle sembolik siyaseti gözeten- daha farklı temsiliyetlere de odaklanıyor. Bu şekilde kalkınmaya da daha uzun vadeli bir süreç olarak bakmayı ilke edinen araştırma, kadın mücadelesinin büyük bir toplumsal hareket olarak ivme kazanmasında bu yönelimin önemli olduğunu vurguluyor.

ZAYIFLARIN GELENEKSEL SİLAHLARI

Kayıt dışı ekonomilerde ücretli çalışmanın, kadınların maruz kaldığı her türlü toplumsal eşitsizlikle mücadele için tek başına harekete geçmeyi sağlamadığına ve hem bireysel hem toplumsal düzeyde özgürleştirme olanağının kısıtlı olmasına dikkat çekiliyor. Engels'in kadınların ekonomiyle ilişkilenmesinin özgürlükleri açısından temel önemde olduğu fikrine de referans veren kitap, sınıf olma ve bu yönde ortak bir mücadele hattı ortaya konulmasını, kayıt dışı ekonomide "örgütlenme kapasitesinin yokluğu" olarak ortaya koyuyor.

Bunun, kadınların yaşadığı çok katmanlı sömürü ilişkisinin ana kaynağını aşındıran sorunlu tarafları var aslında.

Kitapta bu yaklaşımı pratikler üzerinden ortaya koyan örnekler oldukça görünür. Bu da, tarihsel olarak sendikaların kayıt dışı çalışanlara ve kadınlara yönelik duruşuyla ilişkilendirilebilir. Özellikle 1970'lerden sonra artan sermaye hareketliliğiyle birlikte çalışma biçimlerinin dönüşümünün sendikal stratejileri baskıladığı bir süreç yaşandı. Bunun neticesinde güvencesiz çalışan kadınların örgütlenme alanında açılan yarık daha da derinleşti. Ancak bir sonraki aşamada güvencesizliğin getirdiği sınırlılıklar ve kadınların örgütlülüğünün önündeki riskli boyutların artışı karşısında küreselleşme ve ulus ötesi ittifaklar bir imkan olarak sunulduğu için; aktivist yazarlar tarafından örgütlülük, ana akım sendikal hareket dışında sadece

sivil toplum kuruluşlarına sıkıştırılmış görünüyor. Burada elbette aktivistlerin çalıştıkları yerlerin (özellikle Brezilya dışında) toplumsal hareketler açısından tarih-

sel birikimi de belirleyici. Mücadele deneyimlerinde özellikle zor coğrafyalarda kadınlar için korku, hareketlerin önündeki en büyük bariyer ve "zayıfların geleneksel silahları" olarak bahsedilen çatışmasız ya da daha az çatışmalı kanalları benimseyen direnişler geliştirilmiş. Ancak dünyanın pek çok yerinde sınıf mücadelesinin geleneksel formunun, kayıt dışı çalışanlar için stratejik biçimlenmesi zaman alsa da hatta zafiyetler içerse de, bu durum çalışma koşullarından dolayı eşitsizlikleri derinleşen kadınların emek eksenli varoluşlarını görünmez kılmaya yetmez.

ÖNCE TANINMAK VE VAROLMAK...

Aktivistler deneyimlerinden hareketle, bu direnişlerin çoklu eşitsizlik halinden ortak bir kimlik geliştirmeye odaklandığını ve eylem repertuarlarının da bu ekseninde daha bireyselleşmiş ve gizil yıkıcılık barındırdığını ifade ediyorlar. Deneyimler gösteriyor ki, devrimci ya da sendikal örgütlenmenin olmadığı yerlerde kayıt dışı sektörde çalışan kadınlar, ücret ve çalışma koşulları gibi sınıfsal sorunlarından ve buradan kurulacak stratejilerden ziyade, daha çok "tanınma" ve "varolma" adına kendi önceliklerini ve mücadele biçimini belirledikleri pratikler geliştiriyorlar. Çalışma, sendikaların göçmen işçileri tehdit olarak gören zayıflıkları ve pratiklerinin eril olduğu yönünde bir sonuç ortaya koysa da aslında yer verdiği deneyimler içinde, bunların içeriden aşılabildiği ısrarcı örnekler de var. Genel olarak kayıt dışı alanda kadınların örgütlenmesinin uzun zaman aldığı bu deneyimler, daha çok kimlik etrafında şekilleniyor. Bu deneyimlerde değişimin, kadınların hayata geçirmek istediği neyse onu talep etmenin sürekliliğinden geldiği ve politik ilişkilenmenin aslında bir sonuç olarak ortaya çıktığı ifade ediliyor.

Kayıt Dışı Ekonomide Örgütlenen Kadınlar: Zayıfların Silahları ve Ötesi

Hazırlayanlar: Naila Kabeer & Ratna Sudarshan & Kirsty Milward (2013)

Kor Kitap (Aralık 2017)
Çeviren: Fulya Alikoç

olmayan kadınlar

HER COĞRAFYADA FARKLI DENEYİM, HER DENEYİMDE ÖZGÜN REFLEKSLER

Kitaptaki her bir örgütlenme hikayesi, kadınların zorlu ve riskli koşullar altında küçük komiteler, gruplar olarak hakları için bilinçlenmeye dönük eğitimlerle başlayıp kendi yapılarını oluşturma yolculuklarını anlatıyor. Bazı toplumlarda inançlarla çizilen sınırların ahlaki dirence rağmen zorlanması, kadınlara dayatılan normları da değiştirmiş. Kadınların bu anlamda gelenekselden bugüne bağ kuran yöntemlere inandığını görüyoruz. Bu süreç sivil toplum örgütleriyle ya da sendikalarla gerilimli ilişkiler de yaratıyor. Ama tamamen yerele ve bireyselle, güçlendirme politikalarına dönük yapıların hemen hepsinin izole olmuş hareketi aşma ve politik ile ilişkilendirme çabası da kadın mücadelelerine dair dersler veriyor.

Sonuçta bu mücadele deneyimlerinin hepsi, kayıt dışı çalışanların politikaya katılması ve bunun stratejilerini biçimlendirme sürecinde, farklı coğrafyalarda farklı eşitsiz durumlara uygun refleks gösterebilmenin önemini ortaya koyuyor. Özellikle sivil toplum örgütlerinin kaynaklarıyla yola çıkan hareketlerde, orta sınıf aktivistlerin öncü olmasının sınıf içinde yarattığı gerilimli ilişkilerin bir ortak kimlik siyasetini dayattığını da görüyoruz. Bazı deneyimlerde, başlangıçta sınıfsal vurguyu pragmatik görerek kaçınan aktivistlerin, süreç içinde ırk, etnisite, yasal statü gibi eşitsizlikleri, mücadeleyi parçalamadan kapsayan örgütlenme düzeylerine doğru hareket alması da öğretici.

Nihayetinde kayıt dışı çalışanların gündeminde güvencesizliğin olmadığı hiçbir yer yok. Ancak kadınlar için kendi yaptıkları işi sadece yaşamı devam ettirebilmenin zorunlu bir edimi olarak kodlamak, kendilerini işçi olarak sınıflandırmalarını zorlaştırmaktadır.

Güney Afrika'dan Hindistan'a, Tayland'dan Brezilya'ya toplumun ücra köşelerine itilmiş kadınların yaşamı değiştiren mücadele deneyimlerine bakan bir kitap. 'Kadın işçiler nerede, hangi koşullarda olurlarsa olsunlar örgütlenebilirler'in kitabı...

DÜNYANIN BİR UCUNDAN DİĞERİNE YARATICI DİRENİŞ

KİTAPTA yer alan mücadele hikayelerine baktığımızda, kuzeydoğu Brezilya'da São Francisco üzüm vadisinden Güney Afrika çiftliklerine ya da Hindistan Uttarakhand dağlarına, sermayenin ulus ötesi hareketliliğiyle birlikte küresel ekonomide kullanılmak üzere doğal kaynakların metalaştırılmasına dayalı bir düzen ve güçlü ekonomilerin pazarlarına bağımlı hale getirilen üreticiler üzerindeki yaptırımları görüyoruz. Mücadele örneklerinde her coğrafyanın tarihsel birikimiyle şekillenen deneyimler yer alıyor. Bu güvencesiz istihdam alanlarında, kadınların çalışmaya daha fazla ihtiyacı olduğu için ezici ağırlıkla var olmaları, ama hak elde etmeye başladıkça ve kapitalizmin maksimizasyon mantığı geliştikçe istihdamın düşmeye başlaması ise tüm kayıt dışı çalışan kadınların ortak kaderi gibi. Yine bu ülkelerde, sendikaların erkek egemen yapısı olduğunu ve yoğun olarak kayıtlı sektörlerde odaklandıklarını söylemiştik. Ama deneyimler bunun da dönüştürülebilir olduğunu ortaya

koyuyor.

Brezilya'da tarihsel birikim, mücadelenin sınıfsal ve politik ilişkilendirmeyle gelişmesine olanak verirken, Güney Afrika'da ticari tarımın köklerinin köleliğe dayanmasından dolayı Apartheid sonrası görece demokratik koşullarda bile çiftliklerde kadınların yoğun olarak ayrımcılığa, şiddete ve ataerkil baskıya karşı mücadele ettiklerini görüyoruz. Burada kadın hareketi güçlendikçe, Sikhula Sonke'de sınıfsal olarak kitle tabanlı örgütlenmeye biçim verme eğilimi güçlü şekilde açığa çıkıyor. Yine Tamil Nadu'da balıkçılık işçisi yoksul kadınların bu çalışma sahasında, geleneksel yöntemlerin tükenişiyle işbölümünden dışlanmalarına karşı erkek şiddetine ve kasta rağmen varolma mücadelelerine tanık oluyoruz.

Hindistan ve Brezilya'da en marjinalleştirilen gruplar arasında yer alan ev işçisi kadınların, kölelik mirasına karşı önce yurttaşlık haklarını kazanmakla başlayıp, sonrasında işçi sınıfının parçası olarak ev işçileri sendika federasyonu (FENATRAD) kurmaya

kadar uzanan sabırlı yolculuğu, tüm ezilen halklarla (kadınlar, siyahiler) birlikte yürütüldüğünde hız kazanıyor. Pek çok kayıt dışı işin örgütlenme zorluğu yaratan koşullarını dahi katlayarak, işverensiz, mekansız, dağınık ve özdeğer duygusunu kaybetmelerini sağlayacak dışlanmayla (hatta suçlanmayla) karşı karşıya olan Pune'deki atık toplayıcıların yasal olarak işçi kimliğini kazanmak için devletle, iktidarla yüzleşme süreçlerinde izledikleri stratejiler ve geliştirdikleri eylem repertuarları ait oldukları kültürün yer yer sıkıntılı sembollerini yeniden üretse de oldukça yaratıcıdır. Sendikalaşma süreçlerinde sınıflar arası eşitsizlikler (cinsiyet, kast, göçmenlikte yeni gelen statüsü gibi) de aşılması gereken ve pek çok benzer coğrafyada tekrar eden sorunlar. Kitapta yer alan mücadele deneyimleri, marjinalleştirilen seks işçilerinin haklarını savunan ve geliştiren Veshya Anyay Mukti Parishad kolektifinin eylemleriyle ve Burmalı göçmen kadınların Tayland'da verdikleri varolma hikayeleriyle çeşitleniyor.

KADER'İN ÇAĞRISI: KORKMAYIN!

Semra ÇELİK
Almanya

Kader'i sabaha kadar uyutmayan sadece ağrıları değil, uyduktan sonra uyanamamaktan da korkuyor. Aynı zamanda kan ter içinde uyanmak, gördüklerinin sadece rüya olduğunu anlayıp buruk bir sevince kapılmak da yoruyor, canını acıtıyor.

Sık sık aynı rüyayı görüyor Kader: Çatısı olmayan, farklı yükseklikteki üç binanın önünde duruyor. Birinci binanın üstüne sığıyor, sonra ikincisine, sonra üçüncüsüne... Sonra istemediği halde, göğe doğru yükseldiğini görüyor. Yükseliyor, yükseliyor, bulutlar arasında şimdi. Yalvararak dua ediyor, yere inmek istiyor. Sonra yavaş yavaş iniyor. Sevinç içinde şükrediyor; "Ölümden kurtuldum."

Aslında Kader'in bugüne dek yaşadıkları rüyasından daha da korkunç. Kader, Kasım 2016 tarihinde sokağın ortasında, üç yaşındaki oğlu Cudi'nin gözleri önünde, ayrıldığı eşi tarafından öldürülmek istendi. Nurettin, önce bıçakladı onu. Yetmedi otomobilden

bir balta çıkararak keskin olmayan tarafıyla kafasına kafasına vurdu. Bu da yetmedi, elindeki halatı Kader'in boğazına geçirdi, diğer ucunu içinde Cudi'nin korkulu gözlerle bakarak oturduğu otomobile bağladı, dümene geçti ve 208 metre yerde sürükledi kadını. Kader tüm gücüyle boğulmamak için halatı tuttu. Sonra mucize eseri halat koptu, film bitti...

Sonrasını hatırlamıyor zaten. Önce Hameln'de sonra Hannover'de hastaneye kaldırıldı. Kalbi birkaç kez durdu. Her seferinde hayata geri döndü. Aylarca komada kaldı, herkes umudunu kesti ama Kader inatla hayata tutundu, kendi için, oğlu için ve şiddet uygulayan tüm erkeklere inat...

TÜRKİYE'DE SİĞINACAK YER BULAMAYINCA

Aslında zorluklara alışık bir kadın o. Türkiye'de de baskı, şiddetle iç içe geçmiş bir yaşam sürdürmüştü. 12 yaşında savaştan, sık sık yapılan ev ve köy baskınlarından, devlet şiddetinden kaçarak ağabeyleriyle Almanya'nın Hameln şehrine yerleşmiş bir kadın Kader. Daha sonra da anne ve babası gelmişler buraya. "2013 yılında Nurettin'le tanıştık. Kısa süre sonra dini nikahla evlendik" diye başlıyor yaşadıklarını anlatmaya. Evliliğinin daha ilk günü eşi sigara içmesini yasaklamış, daha sonra cep telefonuna el koymuş, arkadaşlarıyla buluşmasını engellemiş... Her gün yeni bir hakkı kısıtlanmış ama her defasında düzeleceği umuduyla evliliğini sürdürmüştü. Oğlu Cudi doğduğunda her şeyin düzeleceğine duyduğu umut biraz daha güçlenmiş; "Ama yok, değişen bir şey olmadı. Ayrılmaya karar verdim, kavgaya, tehdit ayrıldık." Çocuğunu "yetim bırakmamak" düşüncesiyle belli aralıklarla babasına gitmesine izin vermiş. Ve böyle bir günde, Cudi'yi Nurettin'den almak için gittiğinde aralarında nafaka nedeniyle tartışma çıkmış ve ölümle yüz yüze bulmuş kendini.

CUDI'NİN KORKULARI

Hayır! Adamın cinnet getirip saldırdığına falan inanmıyor Kader, "Bilinçli ve önceden planlanmış bir saldırıydı bu" diyor. Çünkü Nurettin, defalarca tehdit etmişti

kendisini ama yine de bu kadar canavarlaşabileceği aklının ucundan bile geçmemişti kaderin. Sokağın ortasında, oğlunun gözleri önünde, bıçak, balta ve halatla sürüklenerek katledilmeye çalışılacağını...

Şimdi 29 yaşında olan Kader, oğluyla birlikte terapi görüyor. Kendinden çok oğlunu düşünüyor, oğlunun kendisinden ayrılmadığını, sürekli konuştuğunu, olanları anlayamadığını, babasından korktuğunu söylüyor. "Anne, benim babam yok. Anne, benim babam çok kötü. Anne babam sana neden öyle yaptı? Anne beni bırakma..."

Uzun süren tedavilerden sonra kendi deyimleriyle dimdik ayakta Kader. Başında sürekli bir bere var. Baltayla parçalanmış kafasında kalan izleri görenler korkmasın diye gizlemek için böyle dolaşiyor ve kendini daha güvende hissettiğinden bereyi çıkarmak istemiyor.

KORKMUYORUM

Mahkeme süreci de oldukça zorlu olmuş. İlk duruşmaya gittiğinde kafasından geçen eğer Nurettin özür dilerse, onu affettiğini ama kendisiyle hiçbir şekilde bağ kurmak istemediğini söylemiş. Ama adam bırakın özür dilemeyi, en küçük pişmanlık bile göstermemiş. Kader, "Konuşmadım, affetmedim, affetmeyeceğim" diyor.

Eski eşi 137 bin avro acı parası ve 14 yıl hapis cezasına çarptırılmış. Hapis cezasını çok az bulan Kader, "Başka erkeklere kadınları serbestçe öldürebilirsiniz mesajını verecek kadar çok az" diyor. Savcı müebbet hapis istemesine rağmen hakim, adamın acı parasını ödemeyi kabul etmesi nedeniyle 14 yılda karar kılmış.

Peki, 14 yıl, belki daha da kısa süre sonra Nurettin hapisten çıkınca ne yapacak Kader? "Korkmuyorum. Neden korkayım ki? Ölümden döndüm. Çocuğuma kavuştum. Yaşıyorum. İleriye umutla bakıyorum. Benim durumumdaki tüm kadınlara da korkmayın, kaderinizi kendi elinize alın diyorum."

Vahşi bir biçimde kocası tarafından katledilmeye çalışan Kader'in, içinden güçlenerek çıktığı hikayesini dinlemeye ne dersiniz?

Size sesleniyor Kader: "Korkmuyorum. Neden korkayım ki? Ölümden döndüm. İleriye umutla bakıyorum. Benim durumumdaki tüm kadınlara da korkmayın, kaderinizi kendi elinize alın diyorum."

KASIM ÖFKESİ

KADER, iyileştikten sonra şiddet gören kadınlara nasıl destek olabileceğine de çok kafa yormuş. Ne yapabilir, nasıl erişebilir onlara? Nasıl cesaretlendirebilir kadınları? Anlatmak, konuşmak, dinlemek, birbirine dokunmak... Bu nedenle belki de yaşadıklarını saatlerce, günlerce Hameln'de çıkan bir gazetenin şef redaktörüne anlatmış. Şimdi onun hikayesini anlatan bir roman var. Kasım Öfkesi (Novemberwut) kitabın adı. Ulrich Behmann, Kader'in yaşadıklarını bir polisiye roman şeklinde anlatmış. Okunması kolay olsun, daha fazla insana erişsin diye... Kasım öfkesi, Kader'in öfkesini özellikle kadınlarla paylaşmasının, onlara cesaret verme çabasının öyküsü.

SAVAŞIN ANNESİZ, BABASIZ BIRAKTIĞI ÇOCUKLAR İÇİN...

KADER'in 208 metre sürüklendiği otomobilin de kadına verilmesi kararlaştırılmış. Nurettin sadece buna itiraz etmiş, ama üst mahkeme itirazı reddetmiş.

Otomobili açık arttırmaya çıkarılan Kader, gelen parayı Kobane'deki kimsesiz çocuklara gönderecek ve bu para oradaki çocuk yurdunun donanımı için harcanacak: "Ben çocuklukta çok acı çektim, ölseymdim çocuğum da yapayalnız kalacaktı. Kobane'deki çocuklar ise yıllardır yapayalnız. Savaşın annesiz, babasız bıraktığı çocuklar onlar. Eğer benim acım onların acısını biraz azaltabilirse ne mutlu bana."

'Kadın', dizi ve yaşam...

Yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen Bahar'ın kocasıyla yaşadığı sevgiyi çocuklarına yansıtması kadınlar için umut oluyor...

Kadın dizisi, toplumun sorunlarını ortaya seren, kadınlara duygusal kırıklıklarını anımsatan ve her hafta bunu değişik biçimlerde tekrarlayarak ağlatan, inleten arabesk bir dizi. Ama...

Gülüz TÜRK Antalya

Sezonun başında TV ekranındaki yerini alan 'Kadın' dizisinin bende bıraktığı izlenimleri ve gördüğüm kadınların kadın dizisine bakışlarını sizlerle paylaşmak istiyorum.

Ben bu dizide üç kadın figürü gördüm. İlki; adını mevsimlerin en güzeli olan bahardan alan, aynı zamanda babasının unutamadığı sevgilisinin de adı olan Bahar. Baba, hem baharın güzelliği hem de sevgisinin anısına kızına Bahar adını vermiş. Anne ise eşi için ikincil olduğunu düşündüğünden ilk sevgilinin adının kızına verilmesini hazmedemiyor. Bahar bu nedenle genelde dışlanıyor. Bahar, yoksul, çalışarak iki çocuğuyla birlikte yaşamını sürdürmeye çalışan bir kadın.

Diğer kadın ise Şirin. İkinci kız çocuk olan Şirin'e anne ve babanın ortak bulduğu isim verilmiş. Şirin şımartılmış, hatta bazı suç ve hataları anne tarafından görülmesine rağmen üzeri örtülmüş, o da hata ve suç işlemeye devam ediyor. Şirin, kişilik bozukluğu olan bir birey.

Anne ise ikincil olmayı hazmedemeyen ve bu yüzden sevgisini çocuklarına ve çevresine eşit ve adil bir şekilde paylaşamayan, sevgisini açığa vurmaktan da korkan bir kadın.

Bir de üvey baba var; tali ve silik bir kişilik, acıma duygusunu göstermekten öteye bir şey yapamayan, güçsüz bir kişilik.

Dizi, en sevdiği arkadaşının ölümü sonrası sevmediği halde onun karısıyla evlenmek zorunda kalan adamın, ilk kocasının ikincil sevgilisi olmayı hazmedemeyen kadının, anne tarafından ötelenen büyük kızın ve yaptığı hatalar görmezden gelinerek hata yapmasının önü açılan duygusal ve

psikolojik bozukluğu olan küçük kız kardeşin arasında geçen olaylar üzerine geliyor.

Dizi bence, bir taraftan içinde yaşadığımız toplumun ve dönemin sorunlarını ortaya sererken bir taraftan da kadınlara duygusal kırıklıklarını anımsatarak ağlatan ve her hafta bunu değişik biçimlerde tekrarlayarak, soru sordurmadan ağlatan, inleten formatta arabesk bir dizi.

Kadınları sürekli bu arabeske hapsedmek, insanları sürekli duygusal kırıklığı içinde tutmak yerine daha güzel, daha insani bir dünyayı da hissettirse daha başka bir dizi olabilirdi diye düşünüyorum.

Yine de, direngen ve onurlu bir dik duruş sergileyen Bahar, birebir olmasa da benzer sorunlarla cebelleşen kadınları, işe giderken kapıyı çocuklarının üzerlerinden kilitleyerek giden anneleri, yaşadığı çevre itibarıyla toplumdan dışlanmış kadınları yansıtıyor. Onların dostlukları, her şeyden önemlisi çalıştığı atölyede iş arkadaşları-

nın Bahar ile dayanışma içinde olması güç veriyor. Yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen yine de etrafındaki dostluklardan güç alan bir kadın, Bahar. Kocasıyla yaşadığı aşkı ve sevgiyi, sonuna kadar çocuklarıyla paylaşan bir kadın.

Dizi, her ne kadar Bahar etrafında dönse de dizideki her kadının ayrı hikayesi var. Yeliz, Doktor Jale, Bahar'ın annesi, komşu Ceyda, Hevşan... (Beyoğlu'nun o keşmekeşi içinde hiç de beklenmedik bir dostluk gösteren erkek figür, Arif'i de unutmayalım.) Kadınların hepsinin hikayesinin temelinde sevgisizlik, dışlanmışlık ve bunlarla başlayıp uzayıp giden sorunları var.

KADINLAR 'ANNELİK SORUMLULUĞU'NU HATIRLIYOR

Aslında dizi için yazılacak çok şey var. Ama zengin, villalarda yaşayan insanların yaşamlarının anlattığı dizilerin bu kadar yaygın olduğu bir dönemde

Kadın dizisini onlardan ayrı yere koymak ve hakkını da yememek lazım diye düşünüyorum.

Kadınlarla sohbet esnasında diziyi de konuşuyoruz. Birçok dizi seyrediliyor ama Kadın dizisi üzerinde yoğunlaşıyoruz sohbetimizi. Bahar'ın yaşadıkları ve kişiliği kadınların ilgisini çekmiş. Bahar'ın dik ve onurlu durma çabası ve ölen eşiyle olan sevgisini çocuklarına aktarması, aynı zamanda kanserle cebelleşiyor olması, çocukları için istenmediği halde annesinin evine dönmek zorunda kalması... Tüm bunlar kadınlara annelik sorumluluğunu hatırlatıyor. Kadınların hepsine "Ben de çocuklarım için her şeyi yaparım" dedirtiyor.

Ben de düşünüyorum; Bahar'a bu denli özenen kadınlar şiddete, taciz ve tecavüze uğrayan kızları, şiddete, savaşa kurban edilen oğulları için neden suskun ve duyarsız kalıyorlar!

Neslihan büyük bir adım attı

Yıldız İNAM
Tuzla / İstanbul

Ben kendi işimi yaptığım ve yeni bir eve taşındığım dönemde Neslihan'la tanıştım. Aslında yürüyüşlere fazla giden biri değilim ama beni bir yürüyüşte gören komşum yeni taşındığım binadakilere 'terörist' olduğumu söylemiş. O dönem mağazam vardı, mağazadaki eşyaları bir akşam eve taşıdım. Bunu gören komşular da "Akşam akşam silah taşıyor odaya" diye korkmuş. Neslihan da korkanlardan biriydi. Beni gördüğünde ürküyordu. Bir gün kapıyı açık bıraktım, Neslihan kafasını uzattı, "O odada ne var" dedi, "Korkma" dedim. Biraz tebessüm etti, sonra laf lafı açtı. Şimdi iyi bir dostluğumuz var. Ben de Neslihan'ın yaşadıklarını paylaşmak istiyorum sizlerle.

'KOCAMIN EVLENDİĞİNDEN HABERİM BİLE OLMADI'

Neslihan, 15 yıllık imam nikahlı evliliği boyunca eşinin ve ailesinin hem fiziksel hem ekonomik şiddetine maruz kalmış. Bir yıllık evliken eşi askere gitmiş. Neslihan; bir buçuk yıl kaynanası, eltişi ve kaynıyla kalmış. "Eşim beni çok seviyordu ama borçlarımız yüzünden geçemiyorduk. Birileri aklıma girmiş, yurtdışına gitmek istedi, kalsaydı zaten hapse girerdi" diyor. "Bir sene gideceğim, borçlar bitince geleceğim" demiş kocası. Ailesi de gitmesini istemiş. "Ben hamileydim üzülmedim ama kabul ettim" diyor Neslihan ve o süreci şöyle anlatıyor: "Bir sene dedi ama gelmedi. Doğum yaptım, oğlum oldu. Oğlum emeklemeye başladığı zaman geri döndü. Eşim bana düşkünlü aslında, benimle ilgilenmek istiyordu ama elim kabullene miyordu. Eltim eşimin gideceği gün kavga çıkardı, eşim beni dövüp sonra Fransa'ya gitti. Çocuklar rahat etsin diye para gönderiyordu ama eşimin ailesi parayı

bana gıdım gıdım veriyordu."

Eşi yurtdışından ikinci sefer geldiğinde Neslihan ikinci çocuğuna hamile kalmış. Kızı olmuş, ama eşi kızının doğumunu da görmemiş. Bu sırada eşi de çiftte vatandaş olmak için Fransa'da evlenmiş. Ailesi "Evlendir" demiş. "Ama benim haberim bile olmadı" diyor Neslihan, "Resmi nikahımız yoktu. Orda evlenip vatandaş olmuş. Ben de gelecek diye bekliyordum."

AİLEM 'KEFENLE ÇIKARSIN' DEDİ

Görümceleriyle de kaynanasıyla da arası hiç iyi

olmamış. "Beni elbirliğiyle yalnızlaştırıp evimi bırakıp gitmemi istediler. Ailemse yaşadıklarımı bildiği halde 'o evden kefeninle çıkarsın' dedi. Eşimin ikinci evliliğini bildikleri halde 'adam geldiği zaman ilgili alakalı ol, erkektir kim evlenmiyor ki' dediler. Kimse benim ne düşündüğümle, ne hissettiğimle ilgilenmiyordu" diye anlatıyor durumu Neslihan ve bu onu çaresizliğe itmiş.

Eşi geldiğinde de onunla ve çocuklarıyla ilgilenmemiş, kendisine düşmanı gibi davranıp ağır laflar söylemiş: "Benim paramı yiyorsun hakkımı helal etmem."

Neslihan özetle böyle bir hayat yaşamış. Kendi duygularından, hayatından, umutlarından çoktan vazgeçmiş; sağlığı da bozulmuş. "Çocuklarım için katlanıyorum" diyor. Çocuklar da babalarından sevgi ve ilgi görmediklerinden mutsuz ve huzursuz. Oğlu bütün öfkesini annesine yansıtıyor. Babasının gözüne girmek ve yanına gitmek istediği için Neslihan'a ve kız kardeşine şiddet uyguluyor.

Neslihan'ın artık "böyle olmaz" demesi gerekiyordu. Daha çok yan yana geldik, okuma yazma öğrenmesine yardımcı oldum. Daha özgüvenli hareket etmeye başladı. Ama eşinin ailesi bu durumu nasıl anlattıysa, kocası geldiğinde Neslihan'ı dövmeye, ekonomik olarak kısıtlamaya başladı. Neslihan'daki değişim onu daha da hırçınlaştırmıştı. Onun kendine mahkum kalmasını istiyordu.

Neslihan artık eşinden ayrılmayı düşünüyor. "Boşandığımda ailemin yanına gitmeyeceğim, zaten onlar da beni istemiyor. Her şey çocuklarım için klandım. Eşimin çalıştığı parayla ev aldığını biliyorum. Ben çocuklarımın bu haklardan yararlanmasını istiyorum" diyor.

Neslihan kendi yaşamı için aslında büyük bir adım attı. Bu adımda da yürüyeceği yolda da birlikte olacağız Neslihan'la belki eskisinden de fazla...

Erzurum ya da Antalya... Farkımız yok aslında...

Dilek TUNÇ
Antalya

Erzurum'da görev yaptığım yıllarda birçok kadınla ve onların sorunlarıyla karşılaştım. İkram ettiği çayı yanımda oturup içemezdi kadınlar. Kocasına "bu, şu, o" gibi sıfatlar dışında seslenemeyen, çocuklarının canı yansa bile büyüklerinin yanında kucaklarına almayan kadınlardı onlar. Zihinsel engelli de olsa erkek erkektir diyerek, evlendirilen, gerdeğe girmediği için eltişi tarafından ahıra bağlanıp dövülen kadınları gördüm. Sevgiyle, saygıyla yaklaşıldığında dört kolla sarılan kadınlardı onlar.

Yaşı 17'ye varmazdı hiç birinin evlenmeleri için. Muhtar ve tayfası hemen büyütür yaşını, yarım saat görüşmelerini lütf sayar ve dini nikahla evlendirirdi onları. Hayalleri neydi, yaşamdan beklentileri neydi ve aslında ne olmak istemişler-

di hep merak ettim. Sordum da bir kaçına ama kısa bir an hüznülenen bakışın ardından silkeleyen omuzdan başka cevap alamadım onlardan.

"Ne diyelim hoca" derdi kimileri. Hepsini üretenlerdi, yaşamı, hayatı büyütenlerdi aslında.

Dört duvarın arasında dahi yaptıkları, nakışlarla büyüttükleri çocuklarla hayatın ta kendisiydiler.

Sonra tayinim çıktı, Torosların eteklerine geldim. Eskiden Erzurum ve çevresi illerini çocuk yaşta evliliklerin daha çok yaşandığı, kadınların daha fazla sorun yaşandığı yerler olarak değerlendirirdim. Oysa burada da kadınlar yine en ağır koşullarda serada, tarlada çalışıyor, kadınların insan yerine konulmadığı erken evlilikler buralarda da yaşanıyor.

Şimdi bizim buralarda, savaştan kaçarak gelen Suriyeli, Afganistanlı göçmen aileler var. Hele Suriye'den gelen kadınların sorunları çok daha fazla, anadillerini bilmediğimiz insanlarla iletişime geçmek zor. Bir de, kendileri isteyerek gelmiş gibi, çevrenin önyargıları çok fazla. Bize çok görev düşüyor, öncelikle onların kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarına daha fazla eğilmeliyiz.

Geride bıraktığım kadınların hepsini, çok öpüyor ve kocaman selamlarla kucaklıyorum onları. Hayatıma çok şey kattılar, kadın olmanın bir başka boyutunu gösterdiler bana...

Derneğimizi heyecanla açtık, hepinizi bekleriz...

Merhaba kız kardeşler, Pendik Kadın Dayanışma Derneği olarak 2015 yılından bu yana faaliyet sürdürdüğümüz yerimizden taşındık. Ama "taşındık" ifadesi yaşadığımız değişimi anlatması bakımından doğrusu eksik kalır. Neden mi? Daha önceki yerimiz ana cadde üzerinde bir binanın 4. katında idi. Ve derneğimize sadece bilenler gelip gidiyordu. Biz de "değişimde ferahlık vardır" diyerek kolları sıvadık. Pazarın kurulduğu sokakta, zemin katta bir yeri kiralarak işe başladık. İyi ki de bu değişikliği yapmışız.

Sabahtan kapıyı açtık açmasına ama, bir de bize sorun! Acaba kimse gelecek mi, kadınlar burayı fark edecek mi, açılışa davet ettiklerimiz gelecek mi?... Daha bir sürü soru...

Öğlene doğru bir kadın kapıdan içeri girdi, "Burası ne?" diye sordu. Sonrasında ardi ardına gelmeye başlayan kadınlar, gelenlerle çay ve kurabiye eşliğinde kısa sürede can cana kurulan yakınlık, birbirleriyle yıllarca tanışmışçasına yapılan içten sohbetler...

Pendik Belediye Başkan Yardımcısı Öznur Şahin ve mağdur olan kadınların avukat ablası Cevriye Aydın ile yapılan açılışla da heyecanımız tavan yaptı.

Ve elbette kız kardeşlerimizin şu güzel yorumları: "Burası ne güzel bir yer! Kocam sıkılınca kahveye gidiyordu, ben de buraya gelirim", "Pazardan poşetlerimle dönerken gördüm. Çok mutlu oldum. Böyle bir yer lazımdı", "Evde duvarlar üstüme üstüme geliyordu. Burası bize hediye gibi oldu", "Dertleşeceğim insanlar görmek ne güzel", "Burası hayırlı bir yer. Kapısında Yasin okuduktan sonra içeriye gireceğim..."

Bir de işçi kadınların şu sözleri; "Biz gündüz çalışıyoruz. Burası gece de açık olacak mı?", "Derneği haftaya da açacak mısınız? Biz de yardımcı oluruz..."

Günün sonunda bize kalan, bu her birimize çok iyi gelen duygu ve düşüncelerle akşama kadar yüze yakın kardeşimizi ağırlamanın verdiği mutluluk oldu. Kız kardeşlerimizle birlikte omuz omuza güzel şeyler yapacak olmanın umudu ve kararlılığı... Patron baskısı, koca dayığı, politikacıların kaba saba dili ve daha bir sürü olumsuzluğa rağmen neşe ile, renklerimizle, farklılıklarımızla omuz omuza yürüyoruz. Ne güzel!

Sizleri de aramızda görmek isteriz...

EKMEK VE GÜL KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİNDEN KADINLAR:

Eşiği aşınca değişim başlıyor

**Elif YETİĞİN
Kocaeli**

Kocaeli'nin Yenikent mahallesinde bulunan Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği, kadınların hem dert hem neşe ortağı olduğu, birlikte öğrenip öğrettikleri, değişip güçlendikleri bir yer. Üçüncü yılını geride bırakan derneğin faaliyetlerine katılan kadınlar yaşamlarındaki değişimi anlattı.

Fatma, Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği'nin başkanı. Kocaeli'de kadınların, birçok şehre göre daha duyarlı olduğunu düşünüyor. Bunu da Kocaeli'nin sanayi kenti olmasına ve daha fazla kadının çalışıyor olmasına bağlıyor; "Buna karşılık iş yaşamında erkeklerle eşit değiller, aynı işleri yapmalarına rağmen daha düşük ücret alıyorlar. Daha fazla sömürü ve baskı altında olduklarının farkındalar. Bunun üstesinden nasıl gelineceği konusunda yeterli bilgi ve güce sahip olmadıklarını düşünse de, birlik beraberlik sağlandığında birçok şeyin yapılabilirliğinin de bilincindedir" diyor.

Derneğin giderek daha bilinir olduğunu belirten Fatma, "Kadınların yaşadıkları sorunlar ve zorluklar karşısında başvurabileceklerini, bilgi ve destek alabileceklerini bildikleri bir yer haline geldik. Gün geliyor şiddet gören bir kadın kapımızı çalıyor, gün geliyor işyerinde haksızlığa uğramış bir kadın bilgi ve destek istiyor bizden. Ayrıca dernek faaliyetlerine katılan kadınların farklı görüş ve düşünceye sahip olmalarına rağmen, ortak sorunları karşısında ayırım gözetmeksizin birlikte hareket ediyor olması geleceğe dair umut veriyor" diye anlatıyor.

DERNEK BU YÜZDEN VAR

Ücretli öğretmenlik yapan Sezen, hafta sonları da evlere temizliğe gidiyor. O da bir yıldan fazla bir zamandır derneğin çalışmalarına aktif olarak katılıyor. Her geçen gün artan baskı, şiddet, yoksulluğun kadınları çaresizleştirdiğini belirterek, şunları söylüyor: "Kadınlar yalnızlaştırılıyor, çevresi, ailesi destek almuyorsa daha da kötü. Kadınların hayatında söz sahibi olmak için herkes sıraya giriyor. Ayaklarımızın üstünde durabilmemiz için ekonomik bağımsızlığımız çok önemli. Yaşam koşullarının ağırlaştığı yerlerde kadınlar daha çok sıkıntıyla boğuşuyor. O kadar çok yol deniyorlar ki... Baskı, taciz, tecavüz arttı

ve buna alışır hale geldik. Emegün yoğun sömürüldüğü yerlerde bu saydıklarım daha hissedilir. İktidar dili de bundan azade değil. Kadını istedikleri gibi eğittiklerinde herkesi eğitmek daha kolay olacak, çünkü kadınlar hayatın her alanında var." Derneğin öneminin de tam burada başladığını vurguluyor Sezen; "Bize dayatılanlara karşı olduğumuz ya da olmak istediğimiz için buradayız. Farklı kesimlerden kadınlarla buluşmayı çok önemsiyoruz çünkü sorunlarımız ortak. Birbirimizden öğrenip, birbirimize öğretiyoruz. Gücümüzün farkına varıyoruz. Kendisinin ya da komşusunun başına bir şey geldiğinde 'Böyle bir dernek var, oraya gidip danışalım' diyenlerin sayısı arttı. Korkularımızı aştığımızda değişim daha hızlı olacak. Biz de bu yüzden varız ve daha fazla ses çıkarmalıyız."

Meral, yoldan geçerken derneği görüp merak etmiş ve buradaki kadınlarla tanışıp konuştuğundan sonra çalışmalarına katılmaya başlamış. Kadınların yaşadığı şiddet karşısında sessiz kalması onu kızdırsa da "Şimdilik sesini çıkaran, itiraz edenler az gibi duruyor ama çoğaldığımızda; korkanlar da sessiz kalmayacaklar" diyor. Derneğe gelmeye başladığından beri özgürleştiğini hissettiğini söylüyor Meral. "Bahsettiğim baskı ortamından kaynaklı bazı kadınlar derneğe gelmekten çekinebiliyor ama ne zaman ki bunu aşılıyorlar, onlar da fark ediyor bir araya gelmenin kıymetini" diyerek, kadınları derneğe çağırıyor.

DAYANIŞMAYI, PAYLAŞMAYI ÖĞRENDİK

Güllü, derneğin neşe kaynağı. Şen kahkahası buluşmaya katılmaya başlamış. 23 yaşında engelli bir oğlu var, Hakan. Derneğe gelirken onu da getiriyor. Kendini eve kapatmak zorunda kalan pek çok engelli ailesinin tersine o her şeye rağmen hayatın içinde olmak gerektiğini inatla göstermeye çalışıyor gibi. "Erkeklerin kahvesi varsa bizim de derneğimiz var. Burada bilmediğimiz şeyleri öğreniyoruz. Derneğin hayatıma kattığı çok şey oldu, düne göre kendimi daha iyi hissediyorum. Dayanışmayı, paylaşmayı öğrendik. Mesela uzunca bir zamandır perşembe kahvaltılarını sürdürüyoruz. Kahvaltı bahane, esas derdimiz konuşmak, paylaşmak, bir şeyleri değiştirmek. İnsanlar cüzi ücretlerle burayı nasıl döndürdüğümüze şaşırıyor. Bilmiyorlar ki kadınların gücüyle, dayanışmasıyla neler yapılabilir..."

Akşam kaynayacak tencere 'dert' olmaktan çıksın

Reyhan BAŞARAN
Kocaeli

Ekonomimiz büyüdü deniliyor ancak bu emekçilerin hayatına nasıl yansıyor dersiniz? Buna yanıt aramak için İzmit'in Tavşantepe mahallesindeki kadınları ziyarete gidiyoruz.

Genç, yaşlı, öğrenci birçok kadının bir arada olduğu soba sıcaklığında çay içilip sohbet edilen bir evdeyiz. Sohbetimiz geçim sıkıntısı deyince birbirlerinin yüzüne bakıp hararetle konuşmalara başlıyor mahalleli. İçlerinden bir tanesi aile içinde en büyük sorunun geçim sorunu olduğunu ve bunun eşler arasında en büyük kavga nedeni olduğunu söylüyor. "Bırakın gezip tozmayı doğru dürüst yiyecek alamıyoruz. Evimize et girmiyor" diyor bir diğeri. Ödenemeyen kiralar, faturalar, borçlar... Sürekli yapılan zamların sofralarından bir

şeyleri daha eksilttiği, çocuğuna meyveyi taneyle alabildiğini söylüyor içlerinden bir başkası. 'Ekonomik büyüme' hiç bilmedikleri, hissetmedikleri bir söylemden ibaret onların nezdinde.

Uyuşturucu kullanımı ve satışı da bu

mahallede oldukça fazla. Gençler anlatıyor bu durumu. Ekonomik koşullardan dolayı il dışında istedikleri bölümleri tercih edemediklerini ve dışarıdan gelen öğrencilerin sırf okuyabilmek için uyuşturucu satmaya başladıklarını ve daha sonra

da bağımlı hale geldiklerini anlatıyorlar. Toplumsal suç potansiyelinin çok büyük orandaki nedenlerinden birinin ekonomik sıkıntılar olduğunu da ekliyor bir üniversite öğrencisi.

Türkiye'de işe girmenin, girdikten sonra kazanılan parayla geçinebilmenin imkansızlığı konusunda hem fikir oluyorlar. Asgari ücret konusu kızdırıyor onları. Yapılan zammın hiçbir faydasının olmadığını, diğer taraftan her şeyin yapılan zamlarla (gıda, vergi vs.) alım güçlerinin azaldığını söylüyorlar. Toplumun yoksul kesiminin yok sayıldığı, insanca yaşama koşullarının asgari düzeyde dahi oluşturulmadığı gerçeğini görüyoruz bu mahallede.

Tüm bu sıkıntıların yanında ağızlarından düşürmedikleri bir şey de 'beraber olmak'. En çok istedikleri şey de akşam için kaynayacak tencerenin onlar için dert olmaktan çıkması.

Dedeyazı köyü kadınları köklerine sahip çıkıyor

Beyhan BALI
Malatya

Her şeyin kâr, çıkar üzerinden değerlendirildiği günümüzde malesef en büyük darbe-yi doğamız, yaşam alanlarımız alıyor. Nükleer enerjiden zehirli kimyasallara, HES'lerden madenlere kadar. Sınırsız büyüme hırsı ve teknolojik gelişmeler hayatı ve geleceğimizi tehdit ediyor. Dağlar, dereler, sular talan edilirken çevre zehirleniyor. Bu yıkıma her geçen gün bir yenisi ekleniyor. Elbetteki yaşam savunucuları bu saldırılara karşı mücadele veriyor, yaşam alanlarının sahip çıkıyorlar. Bu mücadelenin önünde kadınların yer aldığını hepimiz görmüşsünüzdür. Malatya'nın Doğanşehir ilçesine bağlı Dedeyazı köyünde de bir maden şirketi yıllardır köylülerin tüm itirazlarına rağmen çalışmaya devam ediyor. Köylüler madenin kapatılması için sesini duyurma çalışıyor. Bizler de bir grup olarak bu köye destek ziyaretinde bulunduk. Gittiğimizde bizi önce jandarma karşıladı. Köylülerle sohbetimizde sıkıntılarını anlattılar. Görüşme boyunca jandarma her şeyi kayıt altına aldı.

Köyden çıkarılan maden demir ve maden ocağı köyün içinde denilebilecek bir yerde. Madenden gelen gürültü insanı gerçekten rahatsız ediyor. Maden şirketi buraya ilk geldiğinde köylüler hayatlarını böyle olumsuz etkileyeceğini, bu kadar sorun yaşayacaklarını düşünmemişler.

Madenin kendilerine verdikleri zararları, yapmış oldukları çalışmalarını bizlere birer birer anlatıyorlar. Bu arada bizim geldiğimizi duyan köyün kadınları giriyor içeriye. Gelen kadınların çoğu hayatını burada geçirmiş yaşlı teyzeler. Yaşamlarının tüm zorluklarına rağmen "Hiç olmazsa temiz havası, temiz suyuyla bağ bahçeyle geçinip gideriz" diyerek bu topraklara demirleyp kalmışlar. "Siz ne diyorsunuz madene?" dememizle birlikte anlatmaya başlıyorlar. Öylesine öfkeli ki jandarmadan çekinmiyorlar. Kadınlar erkekler göre daha öfkeli, daha ayrıntılı anlatıyorlar her şeyi. "Suyumuz kayboldu, şimdi artezian kuyusunun suyunu içiyoruz. Onun üzerinde demir tozundan herkes hastalanıyor. Hastalık çoğaldı..." Adını söylemekten korktukları hastalık kanser. Bu hastalık son zamanlarda çok artmıştı ve maden ocağının kanser hastalığına yol

açacağını düşünüyorlardı.

'KORKMUYORUZ, ÖLÜRÜZ DE VERMEYİZ TOPRAĞIMIZI'

"Önceleri dışarıya Dedeyazı köyünden su götürürlerdi, şimdi biz şişe suyu alıyoruz, çamaşırımızı yıkıyamıyoruz, yemek yapamıyoruz. bulaşıklarımız sanki kirli gibi birisi geldiğinde utanıyoruz. Gürültü de cabası. Psikolojimiz bozuldu" diyerek devam ediyorlar anlatmaya. Bildiğiniz gibi sağlık, beslenme, temizlik hepsi birbiriyle çok bağlıdır ve bu işlerin de kadınlar üzerinden çözüldüğünü düşünürsek bir taraftan suyun azalması bir taraftan da suyun sağlıksız olması her anlamda kadınların yaşamını çekilmez hale getirmiş.

Yapılan bu haksızlığa karşı "Bunlar ne yapmak istiyor. Bizi buradan atmak istiyorlar. Bağımız bahçemiz kurudu" diyor

kadınlar. Onlarca yıl emek vermiş, geçimini topraktan sağlamış; kaysı, elma, armut, üzüm yetiştirmiş, buğday hasat etmiş kadınlar topraklarından edilme korkusu yaşıyor, dişile tırnağıyla kazıyarak ürettikleri göz göre göre yok ediliyordu.

Şirketin köylüleri tehdit ettiğini ancak bu tehtite karşı boyun eğmeyeceklerini söyledi kadınlar. "Bu ne zorbalıktır, korkmuyoruz, ölürüz de vermeyiz toprağımızı. Çocuklarımız, torunlarımız için izin vermeyeceğiz" diyorlardı.

'BİR FIRTINA OLACAKSA KADINLARIN MÜCADELESİYLE OLACAK'

Dedeyazı köyü kadınlarının duruşu bize başka yaşam alanlarına yapılan müdahaleye karşı kadınların mücadelecisi, direngen, kararlı tutumlarını hatırlattı. Tıpkı Cerattepe'deki şıyanürlü altına karşı. Tıpkı Karadeniz'in dört bir yanında HES'lere karşı mücadelede olduğu gibi. Ne bu kadınlar oraya gitmişti ne de o kadınlar buraya gelmişti, ama tüm sözler de kararlılık da ortak. Ve kadınlar biliyorlardı topraklarından sökülen, çıkarılan, üzerinde tepinilen kendilerinin kökleri, gelecekleridir. Birilerinin çıkarları uğruna yok ediliyor, kazanıyordu. Kadınların yaşamlarına dokunmak arı kovanına çomak sokmak gibidir. Kadınlar bu saldırıya karşı olağanüstü bir dirençle cevap verirler. Elbetteki kadınlar örgütlendiği oranda da yaşamlarını savunuyor; emeğe sahip çıkıyor. Eğer bir fırtına olacaksa bu kadınların mücadelesiyle olacaktır.

Kadın işçilerin talepleriyle alanlarda olması gerekiyor

Merhaba Ekmek ve Gül okurları; Ben Birleşik Metal-İş Sendikasının örgütlü olduğu bir metal fabrikasında çalışıyorum. Fabrikada çalışan işçilerin çoğunluğunu genç ve kadın işçiler oluşturuyor.

Öncelikle sizlere çalışma koşullarımdan bahsetmek istiyorum. Üç vardiya olarak çalışıyoruz. Fabrikanın ağır çalışma koşullarının olduğu, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu toplam 20 kişinin bulunduğu bir bölümde çalışıyorum. Biz 1900 TL maaş ve ikramiye alıyoruz. Eğer devamsızlık ya da hatalı üretim yapmazsak 100 TL devamsızlık primi alabiliyoruz. Ama saat ücretini, eski asgari ücret üzerinden vermek istiyorlar. İşçiler bu durumla ilgili sendikamızın net bir tavır göstermesi gerektiğini söylüyor.

İşçilerin çoğunluğunu 18-23 yaş arasında gençler oluşturduğu için de rekabet ortamı daha çok yaratılıyor. Oldukça disiplinli hataya izin vermeyen bir çalışma şeklimiz var. Bu durum da işçiler arasında üretim rekabetini arttırıyor. Örneğin bir işçi eksik malzeme bıraktığında diğer işçi onu ustabaşına şikayet ediyor. Sendikalı oldukları halde çalışan işçiler kıdem alabilmek için sürekli birbirleriyle rekabet halinde.

Ben daha önce sendikalı bir fabrika da çalışmadım. Şimdi çalıştığım fabrika da da sendikaya üye olan işçiler ile üye olmayanlar arasında da bir ayrımın olduğunu görüyorum.

Örneğin, çalıştığım bölümde 5 işçi sendikaya üye olmuş ama komiteye bizim bölümden kimse seçilmemiş. Bu bölümde sendikaya üye olan işçilerle komitedekilerin bir iletişimi yok. Yani bizim yaşadığımız sorunları nasıl aktaracağımız da ayrı sorun.

Kadın işçi sayısının fazla olduğu metal fabrikalarının bizlerin sorunları çok da görünür olamıyor. Erkek işçilerin bile çalışmakta zorlandığı makinalarda çalışmak zorunda kalıyoruz. Ayrıca vardiyalı çalışma, üretimin performansına dayandırılması ve evde de devam eden mesai yüzünden daha çok yıpranıyoruz.

İşçi kadınların taleplerini ve sorunlarını dile getirdiği 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü yaklaşıyor. Geçen senelerde 8 Mart etkinlikleri olarak sendikalar, fabrikalarda karanfil dağıtarak ya da kadın işçiler ile birlikte salon etkinlikleri düzenleyerek kutlamışlar. Her gün kadınlar üzerinden yeni politikalar üretilirken kadınlar ve çocuklar şiddete, tacize uğrarken, yaşam hakları ellerinden alınırken salonlarda bir araya gelinerek etkinlik yapılmasından ziyade artık kadınların 8 Mart'ta güvenceli iş, eşit ücret talepleri ile daha çok alanlarda olması gerekiyor.

Tuzla / İSTANBUL

Din dersine girmeyi istemeyen kızımın arkasında durduk, kazandık...

Kızım 2007 doğumlu ve devlet okulunda 4. sınıfta okurken din dersi ile tanıştı. İlk dersten sonra korku içinde eve geldi. "Ne oldu?" deyip onun duygularını anlamaya çalıştım. Kızım anlatmaya başladı. Cin, peri, şeytan gibi şeylerden bahsedilmiş. 9 yaşına kadar bizim evde bu tarz şeylerden hiç bahsedilmediği için korkmuş. Tabii ki arkadaşları da başka şeylerden bahsetmiş. Demek ki, çocukların evlerinde ve çevrelerinde bunlardan konuşuluyor ki onlar da bunları kızımınla paylaşmışlar. Kızım, "Ben bir daha din dersine girmek istemiyorum" dedi.

Biz de biraz araştırınca din dersine girmemenin yolunu bulduk. Avukata başvurduk, din dersine girmemek için ne gerekiyorsa yaptık. Okula istenen evrakı verdik. Mahkemede kızımın tekrar din dersine girmek isteyip istemediğini sordular. Kızım kesinlikle girmek istemediğini ve pişman olmayacağını söyleyince mahkeme devam etti. İlkokul 4. sınıfta din dersinden muaf olduk. Din dersinde kızım, dışarıda oluyordu. Sınıf öğretmeni kızımınla zaman geçirmeye başladı. Matematikten üçgenlerle, açılarla ilgili test çözmüşler. Kızımın sevdiği derslere daha fazla zaman ayırmaya başladı. Kızımın özgüvenine öğretmeni de şaşırılmıştı. Kızımın bakış açısına hayran kalmış. Birebir eğitimde öğretmeni kızımın yeteneklerini daha fazla fark etmiş ve bizimle paylaşmıştı. Sınıfındaki dört öğrenci için daha aileleri din dersine girmemeleri için başvuruda bulundu.

Ancak daha sonra aileler "Ya sonra sorun olursa, çocuklarımız fişlenirse" korkusuyla işi mahkemeye kadar götüremediler.

Biz sadece çocuğumuzun arkasında durduk, ona güvendik. Çocuklarımızın düşünceleri bizim için önemliydi. Bizden aldığı güçle kendine güvenmiş ve din dersine girmek istemediğini beyan etmişti. Ortaokula geçtiğimizde ortaokul idaresi "Muaflık görülüyor" diyerek kızımın din dersine girmesi gerektiğini söylediler. Din dersi öğretmeni ile görüşerek çocuğumuzun din dersine girmek istemediğini söyledik. Öğretmen ılımlı karşıladı. Müdüre yönlendirdi. Müdür "Muaflık geçerli değil" diyerek belge istedi. Avukattan belgeleri aldık ve kızımın ortaokulda da din dersinden muafı artık. Biz kazandık, kızım kazanmıştı. Dik duruşumuz diğer ailelere de heyecan vermiş, örnek olmuştu.

Kızımdan 2 yaş küçük oğluma "Sen de din dersinden muaf olmak ister misin?" diye sordüğümde "Ben şu an 3. sınıftayım; 4. sınıfta derse gireyim, o zaman karar veririm. Ben din dersi nedir bilmiyorum ki!" dedi. Şunu anlamıştım; doğru bildiğimiz şeylerin peşinden gitmek ve hayata geçirmek önemliydi. Onların daha iyi bir eğitim sisteminde okuması için bize düşen neyse yapmamız gereğinin farkındaydık.

Gülbahar YAVUZ
ANTALYA

Hem kendimi hem de çevremdeki gözleri yendim

Ülkemizde kapalı olmak, açık olmak, kapandıktan sonra açılmak; hepsi başlı başına bir sorun. Bir taraf kapandığı için seni yobaz görür, diğer taraf ise açık olduğun için sana kötü gözle bakar. Ama bunların en kötüsü de kapanıp açılmak. Bu kategori iki taraf için de olumsuz olarak karşılır. En kötüsü aile ve çevre baskısına uğrayarak kendi isteğin ve düşüncelerin önemsenmeyerek kapanmaya zorlanmaktadır.

Ben önce kapanıp sonra açılan bir kadıyım. Kapanmak kendi isteğime bağlı bir durum değildi, tamamen çevre baskısına dayalıydı. İçimden gelmeyecek zoraki bir şekilde buna 1-2 yıl dayandım ama üçüncü yıl artık "Yeter! Ben kimsenin baskısına altına giremem" dedim ve açılmaya karar verdim. Hem kendimi hem de çevremdeki gözleri yendim. Bu süreç kolay olmadı. Tabii ailem yanımdaydı ama akra-

balarıma karşı çıkmıştı. Çevremdeki insanların bakışları, konuşmaları bile kötü hissetmeme yetiyordu. Dedikleri sözler önce çok incitseydi, daha sonra annemin ve babamın bana destek olduklarını görünce onlardan güç aldım ve dik durdum. Şimdi herkes alıştı, ben alıştım hatta birisi daha benden güç alarak açıldı. Kısacası birlikte hareket ettiğimizde baskılara karşı gelebiliyoruz. Diyeceğim o ki baskılara karşı gelin, eğer şu an içinizden gelmiyorsa o başörtüsü sizin için sadece bez parçası olmaktan başka bir şey olmuyor. Kendinize bu eziyeti yapmanıza gerek yok!

Baskılara ve zorlamalara karşı hep birlikte hareket edelim.

Bir kadın öğrenci
Körgeç / KOCAELİ

AŞKIN BELLEĞİNE KADINLAR ORTAKTIR

Gülcan ÇETİNKAYA

Mesele, yasak meyveyi kimin ötekine zorla/şeytanca yedirdiğinde düğümlü değil. Mesele, yasak meyveyi yiyen Âdemlerin ağızlarındaki tadı ballandıra ballandıra anlatması caizken, Havvalara sus'un düşmesinde. Şu yasak meyve ağacı: Bilgi ağacı, yaşam ağacı... Meyvesini yiyeni "dünyalya" dönüştüren ağaç... Çekirdeğinde "dünya hayatının en mühim şifresini gizleyen" lezzetli meyvenin ağacı... Mesele tam da burada: Şifre üzerine konuşmak/şifreden yeni şifreler oluşturmak (yani sanat) Adem'in işiydi: Şiir de onundu, şarkı da... Bir yerlerde

Furuğlar doğana kadar!

Ocak 1935'te Tahran'da doğdu Havva'nın has kızı Furuğ. Ve şiir gömleğinin göğüs düğmelerini çözdü:

"Günah işledim lezzet dolu bir günah/ alevli yangılı bir kucakta"

Kadın dilli şiir denizi kuruydu Hafız'ın İran'ında. Su oldu Furuğ. Ardından ılık nefesiyle doldurup şiirdi sözcüklerin yelkenini. Dişiyle tırnağıyla, kadınlığına yaslanan yaratıcılığıyla modern İran şiirinin en güçlü şairlerinden oldu.

Modern demişken... Furuğ'un doğduğu sıralarda Şah, İran'ı "modernleştirme" hevesine kapılmıştı.

Modernizmi, monarşi sopasının ucuna geçirmiş, İran halkının tepesinde sallayıp duruyordu. En çok da kadınların tepesinde sallanır o sopa; kendi tarihimizden biliriz. Modern erkek devlet, kadınlara kendi biçtiği giysileri giydirir! Her evde bir muzaffer komutan ve onun komutası altında "modern" anne ile iyi birer tahsille

silahlandırılmış çocuklar bulunması gerekir. Bilhassa Batı'nın uzağında bir yerlerde bir devlet modernleşiyorsa... Benzer biçimde, Furuğ'un doğduğu evde de, Şah'ın ülküsünü gerçekleştirme işine evinden başlayan gerçek bir komutan vardı. Baba! Baba evinden çıkmak için on

altısında evlendi Furuğ. On yedisinde, Kamiyar'ı doğurdu. On dokuzunda, *Günah*'nın bedelini ödemesi istendi Furuğ'dan: Evli bir kadın, kocası dışında biriyle birlikte olmuşsa bedellerin en ağırını ödemesi gerekirdi! Furuğ, çocuğunu bir daha görememek pahasına boşanıp ayrıldı koca evinden.

Yasalar böyleydi! Furuğ'un özgürlüğüne karşılık çocuğuna "el konuldu"! Oysa Kamiyar'a yazdığı bir şiirinde şöyle der Furuğ:

"Semi istiyorum ve biliyorum/ asla koynuma alamayacağım/ sen"

"o aydın ve pırl pırl gökyüzüsün/ ben bu kafeste bir tutsağım"

Cesurdu Furuğ. Kafesten çıkardı kendini ve İran şiirini. Onun daha ilk şiirlerinde beliren özgünlük, kadınca isyanıydı. Yoz ahlak anlayışına karşı giriştiği mücadele, ilk dönem şiirlerinde, kadınlara dayatılan cinsel sınırlılıklara başkaldırı niteliğindedir. Kendi deneyimlerinden yola çıkarak arzuyu, şehveti kadının da duyduğunu ilan ediyordu. Yazdıkları, yaşadıklarının uzağında değildi. İran buna hazır değildi. Cesareti, dönemin edebiyat çevrelerince magazin malzemesine bile dönüştürüldü, fakat Furuğ kafese tekrar tıkılmayacağını duyurur biçimde yazmayı sürdürdü.

Biçim bakımından eski şiire bağlı kalan ilk şiirlerinin çağrışım gücü yetersizdir. Birkaçı hariç, bu şiirlere sıradan/kalıp ifadelerle dile getirilmiş "ciğere saplanan" bir romantizm hâkimdir. Buna rağmen şiirdeki kadın da, onun sevip sevişmesi de gerçektir. (İlk dönem eserleri: Tutsak, Duvar, İsyân). Yaşadıkça ve yazdıkça şiiri de güçlendi.

Nihayet, gençlik telaşından sıyrılan Furuğ, *Yeniden Doğuş* adlı yapıtıyla eski ve erkek şiirin karşısına çok daha güçlü şiirlerle dikildi. *Yeniden Doğuş*, yaşamın tümüne nükseden erillğe her yönüyle başkaldırıyordu. Furuğ, yeni bir dil doğurmuştu. Bu dil Havva'nın tüm kızlarının da sesi oldu.

"tüm güçlerin sonu varmaktadır, varmak/ güneşin aydın kuralına/ ve ışığın bilincine dökülmek/ doğaldır/ yel değirmenlerinin çürüdüğü/ niçin duracakmışım niçin?/ olgunlaşmamış buğday başaklarını ben/ memelerimin altında tutuyorum/ ve emziriyorum"

ses, ses, yalnız ses/ duru suyun akmaya istek sesi/ yıldız ışığının toprağın dişilik çeperine"

dökülme sesi/ anlam dölümün pıhtılaşma sesi/ ve ortak aşk belleğinin genişlemesi/ ses, ses, yalnız ses kalır."

Furuğ, kısacık ömründe, Havvaların susturulduğu pek çok alanda sesini duyurmayı başardı. Senaryolar yazdı, filmler yönetti, resimler çizdi. Anlatmaktan usanmadı. Henüz 32 yaşındayken, 1967 Şubatı'nda, trafik kazasında yaşamını yitirdi ancak sesi hâlâ bizimle.

